

krompir na eni njivi edinega semena, je dosto, ako se le s kakimi tremi to poskusi, zvediti vrednost celega krompirjevišča. (Rödiger „d. b. Kart.“)

Premišljevanje

narave in previdnosti božje v nji.

Poslovenil Mihael Verne.

Nezmerno bogastvo narave.

Lahko se prepričamo, da narava svoje zaklade z veliko darljivostjo deli, če neskončno množico ljudi premislimo, ki iz rok te dobrotljive matere živež, obléko in veselje dobivajo. Ker pa to našega serca znabiti zato spodobno ne gane, ker se vsak dan godí, se hočemo k tistim stvarém obrniti, ki le za nas bivajo, pa se navadno vendar zaničujejo.

Narava preskerbí čez vse število veliko množico živih stvari v zraku, na zemlji in v vodi. Še tiste živali, ki pičo od nas dobivajo, previdi vendar prav za prav narava. Trava, ki brez obdelovanja raste, je njih poglavna hrana. Celo ribje kardelo ne dobí od nas kar perišča hrane, razun če mu jo za kratek čas dajamo. Gojzdi rodé želod za pitanje, senožeti in hribi travo, in polje plevél. Med ptíci so vrabci naj bolj zaničevani in znabiti da jih je naj več na svetu. Njih množica je tolika, da bi cesar francoski z vsimi pridelki svojega kraljestva preubog bil, jih eno leto prerediti. Narava jih redí s hrano iz svojih nezmernih zakladnic, in — vrabci so vendarle narmanjši del njenih hranjenikov. — Število merčesov je toliko, da bo še marsikakšno stoletje preteklo, prej ko bomo v stanu njih razne verste in razne plemena spoznati in naznačiti. Koliko utegne nek mušíc biti? In koliko plemen jih je? Čutimo jih, ko nas pikajo in v zraku pred nami igrajo. Krí, ki nam jo izpijejo, jim je le prigodna hrana, in smé se reči, da na vsako mušico, ki človeško ali živalsko krí pije, jih milion in milion živí, ki kerví ne okusijo. Česa živé vse te stvari? Kar pestí zemlje se ne najde, v kateri bi merčesi ne živeli, ko bi imeli tudi le ostanjki družih merčesov njih živež biti. V vsaki kaplji vode se najdejo stvari, katerih hrana in množitev je nezapopadljiva.

Tako nezmerno bogata stvari je narava, in ravno tako bogata je hrane za-nje. Toda ne narava, temuč le Stvarnik je toliko bogastvo v naravi napravil. Od njega ima vsaka stvar živež in prebivališče. Za vsako dá travi iz zemlje rasti; vsaki dá njeni naravi pristojne hrane najti; nobena ni v njegovih očéh tako malo vredna, da bi ljubeznivo na-njo ne gledal in ji hrane ne dajal. In v tem se razodeva velikost vsega oblastnega Stvarnika. Kar noben človek, tudi noben kralj ne zamore, kar vsi ljudje in kralji na zemlji ne premorejo — to dela On; On namreč nasituje vse živali, hranuje vrane, redí merčese v zraku, v vodi in na zemlji.

Al ne bo redil toliko več tudi tebe, človek? Ko se kakošen dvom ali kakošna skerb o tem v tvoji duši obudi, poglej le stvari, ki jih Stvarnik vsaki dan preskerbí. Naj ti bodo ptíci pod nebom, divje zverine v puščavah, in milioni stvari, za katerih ohranjenje noben človek ne skerbí — učitelji zadovoljnosti!

O zadevah državnega zajéma.

Časopis „Oest. Corr.“ razlaga koristi in zljajšave, ktere zadevajo občine ali soseske, med drugim takole: „Če cele občine ali soseske, katerim je dovoljeno svoje premoženje za zajem obrniti, se vdeležijo zajéma, jim ni treba predpisane zagotovšine ali kavcije odrajtati, ako pravočasno odplačanje prvih dveh delov, ki potem za zagotovšino podpisanega zneska ve-

ljata, dostojno zagotovijo. Soseskam je pripušeno, svoje sosesčane, ki so sicer zmožni v brištih svoj delež plačevati, za kavcijo pa vendar potrebnega dnarja nimajo, vzeti v versto tistih zneskov, ki se na imé soseske podpišejo in kot taki niso podverženi kavcii. Potem pa imajo soseske (to je, župani in odborniki, ki ravnaajo v imenu sosésk ali občin) zato skerbeti, da od svojih sosesčanov podpisane zneske dobivajo, in jim, kadar so vse brište poplačali, dolžno pismo ali obligacijo izročé, ki jim gré“.

„Na to vižo je manjšim posestnikom vdeležba pri zajemu veliko veliko polajšana, ker soseska zamore vsacega sosesčana v svojo družbo vzeti in mu tako nakloniti pripomoč, da brez potov in zamud se lahko pridruži zajemu, in da mu ni treba iskati dnarja, ki se ima scer kot zagotovšina položiti“.

„Če se pa veliko sosesčanov pridruži soseski, je pa potem tudi ona v stanu, se z večjim zneskom vdeležiti zajema, in ker je v celem cesarstvu blizu 65.000 občin ali sosesk, vsak previdi, da taka „združena moč“ veliko premore.

Ker je znano, da so sosesčani v vsem radi pri svojih, ni dvomiti, da bojo tudi pri tem posojilu vkup stopili, tolikanj več, ker jih v ti združbi omenjena zljajšava zadene“.

Ozir po svetu.

Potopisne čertice iz Petrograda.

Petrograd (Petersburg), drugo poglavno mesto rusovskega cesarstva in stolica rusovskih carov, je na vsako stran tako veličansko mesto in življenje v njem tako zanimivo, da bi utegnil J. G. Kohlov popis našim bravcem ravno tako mikaven biti, kakor je bil nam, ko smo ga v 4. zvezku podučnih in kratkočasnih bukev „Meyers Volksbibliothek“ brali.

Mesto Petrograd je v letu 1709 osnoval car Peter Véliki, in ker je tedaj eno naj novejših mest, je v njem vse tako prostorno, veliko in umno vredjeno, ulice so tako široke in dolge, tergi v tako lepih razmerah in hiše tako prostorne in na širokem, da v vsem tem se nobeno mesto primerjati ne more s Petrogradom. Kadar pri nas hiše zidajo, se prostori merijo na čevlje; v Petrogradu, ki se razprostira čez 50 kvadratnih verst, to je, toliko kakor čez kvadratno miljo ali 10.000 oralov, se je mérilo vse po večjih merah. V družih mestih stojé hiše na tesnem, kakor da bi bile vse na enem kupu; v Petrogradu je vsaka hiša s svojimi dvori velik kos zemlje, dosto prestoren na vsako stran.

Al ravno zavolj te prostornosti so hiše in krasne poslopja na pogled vse raztresene, in ker je vse tako veliko, prostorno, zračno, svetlo, redno in povsod si enako, nima Petrograd tiste različnosti, ktera je v mestih potrebna, da njih obraz ni dolgočasen. Dalje je celo veličansko mesto popolnoma ravno; nikjer ni treba stopinje gori nikjer doli, — vse je velika planjava. Posebno pozimi je vse enolično, kadar bela odeja snega pokriva tla, strehe in reko Nevo, ki skozi mesto téče. Bele stene hiš se takrat nič ne ločijo od belih tal, in se vidijo, kakor da bi ne imele zidane podstave; snežene strehe pa se vjemajo s sivim obnebjem, kakor da bi ne bile pokrivala poslopij.

Nobeno mesto pa se ne spremeni spomladi tako zanimivo kakor Petrograd — mogočna hči Neve — kadar se podnebje razjasni in sonce, raztopivši belo mertvaško odejo zime po strehah in rekah, pokaže popotniku mesto v novi opravi. Hiše se zdaj spet vidijo, da stojé naterdnih podatavah, in zeleno pisane strehe hiš, plave z zlatimi zvezdami obsejane kuplje cerkev in pozlačeni verhunci turnov razveseljujejo oči, ki dolgo ničesa družega vidile niso, kakor enolično belo barvo.

Nobeno naših sedanjih mest se nemore sponašati, da bi imelo, kakor Petrograd, same palače in veličanske poslopja; tu je tudi revna kočja na pogled nekako veliko pohištvo. V Petrogradu so, na priliko, tri poslopja, ktere le reka Neva loči, namreč poslopje admiralno, carov grad in pa prvo poslopje kadetno; da pa se po naj bližnjem potu od enega konca teh treh poslopij do drugega pride, mora peš človek jo dobro mahati, da pride v 25 minutah. V Petrogradu je veliko hiš, v kterih po več tisuč ljudi stanuje: v zimski palači jih stanuje 6000, v vojaški bolnišnici je postelj za 4000 bolnikov, v stanišču nezakonskih paglovcev je 7000 otrok. Nekatere hiše neó svojim gospodarjem več kakor marsikteremu nemškemu knezu cela njegova dežela, na leto po 100.000 rubljev.

Hiše v Petrogradu imajo večidel le po dvoje nadstropij in le sred mesta so hiše po 3 ali 4 nadstropij. Večina hiš je lesena, zakaj, kakor vsi slovanski narodi, imajo tudi Rusi naj raji lesene in nizke hiše, in to po pravici, ker v merzlih krajih so take hiše naj bolje. Vlada pa si prizadeva, lesene pohištva od leta do leta bolj spodriniti, in v več krajih mesta so skozi in skozi prepovedane.

V Petrogradu hišo zidati je veliko dražje kakor kjerkoli drugod v rusovskem carstvu, ker dolna delavcev je tu naj dražja, pa tudi podstava (fundament) hiš je v Petrogradu naj dražja. Močirna in mahovita zemlja mesta potrebuje, da se hiša kaj močno podzida, in na to podzidje pride še le hiša. Vse večje hiše stojé na sila dolzih kolih, ki so zabiti v globoke tla otrova (otoka).

Lesene hiše delajo iz borovcev, ktere po navadni severni šegi tako pokladajo, da eden nad drugim leži; zidane hiše pa so iz opéke (cegla) in finiškega granita narejene. Zidovje je sila debelo, in če se pri nas čudimo, da si zidarji upajo visoke poslopja narejati s tako tankimi zidovi, se je tukaj nasproti čuditi, da pri nizkih hišah je zid po 5 do 6 čevljev močen. Zida se pa na Rusovskem vse sila hitro, da, tako rekoč, čez noč hiše vstajajo, in to zato, ker je vreme za zidanje le malo časa vgodno, in ker Rus ne more terpeti, da bi delo počasi od rok šlo; začeto mora kmalo končano biti. Zavolj te hitrice pa tudi dosto poslopij kmalo pod zlo gré.

Rusi ljubijo spremembe; zato se v Petrogradu veliko zida in preziduje. Hiša ni še dodelana, in že se to in uno popravlja in predeluje. Kakošna slovesnost, kakošen ples v hiši — in že se prenareja ta in una sôba. Teško preteče 14 dní, da bi gospodar tam pa tam kaj ne predelal.

Mestni tlak je v Petrogradu zavolj močirnega sveta morebiti naj dražji na celem svetu; neprenehoma ga je treba popravljal, in vendar se kmalo premoči. Zraven naj slabejega tlaka pa je tukaj naj lepši iz lesa napravljen, po kterem vozovi tako gladko in tiho dercé, kakor krogle na biljarju. Ker pa skor zmiraj voz za vozom gré, tedaj tlak veliko terpi, in ker zavolj moče rad gnjuje, prizadeva silne stroške s popravljanjem. Sploh pa Petrogradčanom ni posebno mar za dober tlak, ker skozi 6 mescov, ko sneg in led zemljo terdo pokriva, jim je vse eno, kaj je spod.

V hiše in iz hiš se na vsih stranéh lahko gré in pelje, ker prostora je povsod dosto. Večidel imajo vse hiše velike gospôde preddvora za dohod in odhod kočij, kakor v drugih mestih glediša. Veže so velike, stopnice se vijó na dveh stranéh v nadstropja. Vse sôbe so visoke in velike; v nekterih palačah so posebne sôbe za zimske verte. Nobeno mesto se tudi o tem ne more meriti s Petrogradom, kjer ima gospôda v gornjih sôbah tako krasne verte pozimi napravljene, da si človek misli, da je v raji. Če pozimi napravljajo ples, plesavcom in plesavkam ni treba veliko stopinj storiti in že sedé pod dišečim germovjem, ki jim hladi po plesu razdra-

ženo kri. Naj večji taki zimski verti se vé da so v carovi palači.

Eden naj večjih lepot Petrogradskih hiš pa so posebno velike šipe na oknih, ki niso preprežene, kakor drugod z lesenimi ali svinčenimi križi, in se svetijo kakor zerkala. Le ena velika šipa je celo okno.

(Dalje sledi.)

Slovanski popotnik.

* Letošnji „Neven“ o Vrazovi zapuščini. — Neresničnost g. Starčevića o Vrazovi zapuščini v lanskem „Nevenu“ in resničnost člankov o Vrazovi zapuščini v „Novicah“ priobčenih, poterdjuje letošnji „Neven“ v svojem najnovejem (28.) listu. Z veliko radostjo in s serčnim zadovoljstvom naznanjamo čitateljem „Novic“ celi članek Nevenov, kteri se od besede do besede takole glasi:

„Oddavna je bila vruća želja ravnateljstva (matice), da se čim prije troškom Matice na svjetlo izda neprecjenjiva književna ostavština pokojnoga Stanka Vraza, nezaboravnoga ljubimca našega naroda, kojim će se on kao ponajprvim svojim pjesnikom uviče ponositi. Nu budući da na prijašnje opetovane ponude sestri pokojnika od strane ravnateljstva Matice učinjene nije stigo nikakov odgovor, to je književni odbor u zadnjoj svojoj sjednici na novo odlučio pozvati pomenutu gospoju — jer su Vrazovi rukopisi njezini — da sama izjavi, pod kojom bi pogodbom hotjela odstupiti Matici rukopise pokojnoga svoga brata, a ravnateljstvo će onda, ako bude ikako moguće svakako nastojati, da ukupna Vrazova djela troškom svojim izda. Netemeljiti su dakle oni glasi, koji su se po njekojih novinah razsuli, te ravnateljstvo Matice „nemarnostju“ prama Vrazovoj ostavštini kore. Prijašnja ponuda nagrade sestri Vrazovoj učinjena, koja se je mnogim tako neznatna činila, nije bila konačna, a tako malena bila je zato, jer će uređivanje i izdavanje Vrazovih rukopisih, po sudu izaslatih u tu svrhu odbornikah, vrlo mnogo stajati (?). Medjutim ako bi Matici za rukom pošlo Vrazovu ostavštinu o svom trošku izdati, te bi možebiti (!) dobitak troškove nadkrilio, to bi ravnateljstvo svesrdno takav dobitak gospoju sestri Vrazovoj uz shodnu pogodbu osiguralo. Rukopisi Vrazovi još su uvijek u rukuh ovršiteljah njegove oporuke, budući da gg. bratja Mažuranići, kojim je pokojnik uređenje i izdanje istih povjerio, taj posao bez popisa ostavštine neće da na se uzmu — a sada poslie sumnjičenjah u novinah još manje nego prije. Oni su dakle tu zadaću, koja bi svakako mnogo vremena uz znameniti trud i trošak zahtjevala, ravnateljstvu Matice ponudili, i ovo samo odgovor gospoje sestre pok. Vraza izčekuje, da potrebite u tu svrhu naredbe učini.“

* Poljske novine „Czas“ izhajajo od 1. julija sém v veči obliki; cena se ni povišala.

* Ruski general Šilder je poročil svoje premoženje vdovam in sirotam vojakov, pri Silistrii padlih, ker je bil tudi on smertno ranjen.

* Na Ruskem izhaja letos 161 časopisov, 115 v ruskem, 25 v nemškem, 16 v francoskem, 3 v angleškem, 1 v poljskem, 1 v laškem, 2 v grusiškem, 2 v letiškem, 3 v rusko-nemškem in 1 v rusko-poljskem jeziku.

* Znani horvaški slovníčar Torquato Berlić je izdal novo horvaško slovnico v tiskarnici Venedikta.

* Matica česka bo dala v spomin prihoda Nj. Nj. Veličanstev v Prago slovstven spominek s podobama Nj. Nj. Veličanstev in popisom slavnosti na svitlo pod naslovom „perle česke“. Razun tega bo knjiga obsegla pesme in druge plode krasne literature, zlasti take, ki udanost do presvitle cesarske hiše spričujejo.

ima pa še to veselje, da kadar se njegova zadnja ura bliža, spomin naš enemu svojih ljubih v denarni veljavi zapustiti zamore.

Ni ga torej lepšega spominka kakor vdeleženje novega državnega zajéma.

Dr. H. C.

Ozir po svetu.

Potopisne čertice iz Petrograda.

(Dalje.)

Število stanovnikov v Petrogradu, čeravno se hitro in močno naraša, je še zmiraj premajhno, da bi življenje v njem sploh tako živo bilo, kakor se smé pričakovati od tako velicega stolnega mesta. Ako bi tudi vsih 500.000 ljudi, ki jih šteje Petrograd, z ženami in otroci neprenehoma po ulicah se vèdlo, bi vendar slednji za-se imel 400 čevljev prostora in še le na vsacih deset korakov bi popotni srečal popotnega. Zatega voljo se čudi vsak ptujec nad praznoto in dolgočastno tega sicer krasnega mesta. Na več velicah ulicah dostikrat celi dan nič drugega ne vidiš kakor samotni voziček derdrati, ki je enak samotnemu čolniku na velikem morju, ali pa memo veličanskih poslopij tam pa tam pešico ljudi šetati.

Stanovavci Petrograda so taka zmes različnih narodov, da enacega malo kje vidiš. Ni ga skor naroda na svetu, od kterega bi se ne vidilo tukaj manj ali več oséb. Koliko narodov je, ki so tu na domači zemlji in kterim je Petrograd njih poglavno mesto. Poglejmo le vojake: tu je eno kardêlo kavkaškega ljudstva, drugo tatarskega, tretje Finov, četrto Kozakov itd.; vse te ljudstva morajo v Petrograd pošiljati nekoliko izvoljencov, ki v zastavo zvestobe in vérne udanosti svojih bratov do rusovskega cara bivajo leto in dan v stolnem mestu. Tu vidiš Kozaka, ki z dolgo sulico jaha urnega konja, kakor da bi imel Francoze derviti, — tam zagledaš Čerkesa, ki v svoji bogati opravi in od nog do glave oborožen se vadi v vojaškem početju; — se oberneš na drugo stran, ti pride mogočni Krimec naprot, kteremu na obrazu vidiš, da ni pozabil svojih štep in svojega boga Allah-ta, — ali pa zagledaš rusovske vojake vsacega polka, ki v dolzih verstah marširajo po ulicah in v različni opravi, eni so pešci, drugi konjiki, eni grejo na stražo, drugi v kosarne, tretji hitijo h paradi. Vsacega polka jih mora nekoliko v Petrogradu biti.

Ravno tako različnost vidimo med tergovci in sploh v mestnem občenju. Tu ne pogrešaš nobenega evropskega in skor nobenega azijskega naroda, ne Španjca ne Laha, ne Nemca ne Francoza, ne Angleža ne Turka, ne Buharja v svilni obleki, ne Perzijana, ne Indijana, pa tudi ne šopatega Kitajca ali belozobatega Arabca.

Ogleduj prosto ljudstvo, in ravno tako mnogoterost bodeš zapazil. Tu koračijo tihi nemški kmetje med vpijočimi bradatimi Rusi, šibki Poljci med postavnimi Fini in Esti, Leti z Judi, ameriški mornarji, Kamčadali in Čeremisi, Muhamedanci, pagani in kristjani, belolični Kavkazani, črni zamorci in rumeni Mongoljci.

Kdor pa hoče pravo življenje po ulicah petrogradskih viditi, se mora podati na ulico, ki se imenuje „Nevskoj prospekt“. Ta prelepa ulica (ali kakor Rusi pravijo „oulica“) je 4 vérst dolga, seže od samostana Aleksander-Nevskega do palače Admiralteiskaje in pelje skozi stanišča ubozih noter do poslopij naj bogatejše gospóde sred mesta. Tu vidiš kar hočeš: revšino in bogastvo, capinstvo in krasoto. Na enem koncu te ulice stoji samostan in pokopališče: samota in smert. Za tem pridejo niske lesene kočé, živinske teržišča in žganjarije, kjer se razlegajo narodne pesmi rusovskih kmetov, ki popivajo močno „vodko“ kot trezno vodo, — predmestno in kmečko življenje. Če greš naprej, nahašaš zidane hiše po dvoje nadstropij, magacine in štacune

s staro robo, ki so jo premožniši mestnjani obnosili in na prodaj dali predmestnikom. Po stari rusovski šegi so vse hiše tukaj rumeno in rudeče pisane; možki vsi so dolgobradci v dolzih kaftanih (suknjah). Malo od tod vidiš že izvožčike (kočijske kočjaže), obríte brade, francoske škricé, in posamezne lepe hiše. Če se konec ulice okoli vogla oberneš, se ti že prikaže veličanska zlata igla na stolpu palače admiralteiskaje, ktera je, tako rekoč, vodnica popotnim po vsih poglavnih mestnih ulicah. Zdaj se že dvigajo poslopja po 3 ali 4 nadstropij visoke, in zmiraj večji nadpisi na hišah, noter do šivarja „Boutona“, ki ima na svoji hiši tako sila velik napis, da vsaka pismenka je vatal dolga. Zmiraj več kočij s čvetero vprego se sreča tu. Zdaj pridemo do Fontanke (tako se imenuje ena struga Neve, ob kteri stojé posebno lepe palače) in na Ančkini most — in tu se začne prav za prav stolno mesto. Zdaj smo kakor na drugem svetu: vse drugo življenje, vse drugo ljudstvo, kočij s čvetero vprego, da se človek komaj ogibljuje. Kar mesto le mičnega imeti zamore, se vidi od Ančkinega mosta do Admiralteiskaje. Pa tudi vsak petrogradski gizdelin vzame vsaki dan svojega prijatla pod pazdijo in ga pelje na to mesto, ki je naj bolj živo na severni strani, ki je sončna stran, kjer se sleherni naj raji spreha. V Genovi bi bila južna stran, kjer ondi vse po senci hrepení, kakor tu po soncu.

Ker je izmed petrogradskih stanovavcov 60.000 vojakov, je vsak deveti človek, ki ga srečamo na ulicah, vojak, kteri je dan na dan v vojaški opravi. Ni tedaj preveč, če rečemo, da polovica Petrogradčanov tiči v uniformah, ker zraven 60.000 vojakov je skor ravno toliko cesarskih in družih vradnikov, učencov in učencov, policajev, lakajev, strežajev itd., ki vsi nosijo uniforme. Vendar ni res, kar nekteri popotniki pravijo, da prosti frak in prosta suknja tu nič ne velja, ker velika množica, veliki in mali gizdelini, mnogo rusovske gospóde in večidel ptujcov nosijo frake in suknje.

(Dalje sledí.)

Nove slovenske bukve.

Oče naš. Povest za keršansko mladost in keršansko ljudstvo, iz nemškega (Dr. Anibas-a) poslovenil Fr. Malavašič; natisnil in založil J. R. Milic v Ljubljani.

Mična povest iz časa francoskih vojsk preteklega stoletja, polna lepih nauk za mladost in odraslene, se vije skozi 7 oddelkov, kterih vsaki ima za nadpiseno prošnjo iz „očenaša“. Gosp. Malavašič, ki je že marsiktere pobožne bukvice poslovenil, je tudi to povest v gladkem in vsakemu otroku lahko umevnem jeziku spisal, in gosp. Milic jo lično natisnil in z lepo podobičo ozaljšal. Je tedaj ta kojižica na vsako stran hvale vredna, in se posebno priporoča za šolske darila. Cena ji je mehko vezani 40 kr., v zalem vezku za prēmije po 50 krajc.

Novičar iz austrijskih krajev.

Iz Maribora nam med drugim piše gosp. prof. D. Terstenjak sledeče, kar se vsim tistim naznaniti podvizamo, ki so nas že popraševali, kdaj pride spet kaj od gosp. Davorina v „Novice“. Takole piše: „Obljubil sem Vam prineskov za naše ljube „Novice“, pa nisem še bil mož beseda; al nisem jez tega kriv. Po dobrih prijateljih dobivam iz raznih knjigarin toliko knjig, pa vsako le za malo časa, da noč in dan moram prebirati in potrebne reči ekscerpirati in tako od 1. aprila nisem še nobenega članka pisati utegnil. Al — mož beseda Vam vendar bom, čeravno kasneje, ker mnogo mnogo važnega imam že nabranega. Pervega augusta odidem v Sisek, Osék in v Srém.

se izpolni knjižna beseda, da bodo hvalili Boga vsi narodi; in druga pa: vsi narodi razglašajo veličja božje, kakor dal jim je sveti duh odglašati; in če kdo graja slovensko pismo, naj bude odločen od cerkve, dokler se ne popravi; uni namreč so volčje, pa ne ovce, ki jih je treba po sadu poznati in varovati se jih. Vi pa, otroci božji, poslušajte nauke, in ne odričajte podučevanja cerkvenega, kakor vas je učil Metodij, učitelj vaš“. Konstantin pa vernivši se nazaj, je šel učiti bolgarski narod, Metodij je pa ostal v Moravi. Po tem pa je Kocel knez postavil Metodija, škofa v Panii, na stolu svetega Andronika aposteljna, enega od 70erih, učenca svetega aposteljna Pavla. Metodij pa je izvolil dva popa hitropisca in preložil je vse knjige popolnoma iz grškega jezika v slovenski v 6 mescih, začevši od marca mesca do 26. dne oktobra mesca. Končavši pa dostojno hvalo in slavo dal je Bogu, dajočemu tako milost škofu Metodiju, nastolniku Andronikovemu. Tedaj slovenskega naroda učitelj je Andronik apostelj; po Moravi namreč je hodil in apostelj Pavel je tam učil; tam namreč je Iljurik (Illyricum), ki je va-nj prišel apostelj Pavel; tu namreč so bili Sloveni prej. Tedaj slovenskega naroda učitelj je Pavel apostelj, od katerega naroda smo tudi mi Rusi; tedaj tudi nam Rusom učitelj je Pavel apostelj. Ker učil je narod slovenski in postavil je škofa in namestnika po sebi Andronika slovenskemu narodu; pa slovenski narod in ruski je eden, od Varegov so ime dobili Rusi, ali prej so bili Sloveni; če so se Poljane zvali, bila je beseda le slovenska; Poljani pa so dobili ime, ker so v polju sedeli; ali narod slovenski bil je eden“ *).

Ozir po svetu.

Potopisne čertice iz Petrograda.

(Dalje.)

Vreme v Petrogradu je zelo spremenljivo, in po njem se spreminja tudi obleka Petrogradčanov večkrat na dan. Zima je dolga in huda, poletje je kratko pa zelo vroče. Če tedaj vidiš pozimi vse v debelih kožuhih, ti kaže poletje tanki pajčolan in lahko svilo.

Še bolj pa kakor vreme spreminja življenje po ulicah različnost bogočastja, po katerem se ravna spoznavci te ali une vére. V petek, ki je nedelja Mahomedanom, se prikažejo, sveti dan praznovaje, Turki s svojimi turbani, Perzijanci s črnimi bradami in Tatari z obritimi glavami. V saboto postopajo po ulicah Judje v černosvilnih kaftanih, ker je njih sabat. V nedeljo pa obhajajo kristjani svoj praznik. In teh je v Petrogradu naj več; naj več se vé da starovercov, veliko manj katolčanov in protestantov: vsi se obnašajo po svojem. Take dni se vidijo mnogoverstne obleke, posebno pa ob tako imenovanih „carskih dnevih“, ki so veliki državni prazniki. Ob tacihi dnevih vse mergoli po nekaterih ulicah in v take različnih opravah, da od Pariza noter do Pekinga se ne pogrešuje tu nobena obleka.

Petrograd je prav za prav mesto možkih. Žensk je tu 100.000 manj kot možkih; Petrogradčani si tedaj ne morejo veliko izberati. Rusinje pa tudi niso tako zale kakor so možki: njeznim cveticam ne tekne ostra sapa severnega podnebja. Za tega voljo pa, ker je v Petrogradu premalo ženstva, morajo te pri veseljah in plésih

*) „Témže Slověnsku jazyku učitelj jest An'dronik apostol: v Moravy bo hodil, i apostol Pavel učil tu; tu bo jest Iljurik, jěgože dohodil apostol Pavel, tu (bo) bjaša Slověni pervěje. Témže Slověnsku jazyku učitelj jest Pavel, ot njegože jazyka i my jesme Rus': témže i nam Rusi učitelj jest Pavel apostol, po nježe učil jest jazyk Slověnsk, i postavil jest episkopa i naměstnika posebě Andronika Slověnsku jazyku. A Slověnsk jazyk in Rus'skij jedin; ot Varjag bo prozvaša sja Rus'ju, a pervěje běša Slověne; ašče i Poljane zvahu sja, no Slověnska rěč bě; Poljani že prozvaša sja, za nježe v polji sědjahu; a jazyk Slověnsk jedin.“

preveč terpeti, se tedaj kmalo izdelajo. Redka je tedaj Rusinja s prav zdravim rudečim obličjem; večidel so blede. Nemke slovijo v Petrogradu zavolj lepote tako, da jim Rusi radi prikladajo perimek „krasivaja Njemka“.

Naj raji se sprehaja gospôda na „Nevskem prospektu“ po zajterku od 12. do 2.; ta čas se pripeljejo tudi gospé v štacane nakupiti si potrebnih reči. Proti dvema in trem pa gré vse na drugo sprehajališče, ki je na tako imenovanem „angleškem zasipu“, in kamor tudi carova rodovina pride. Je pa to sprehajališče zares prijetno, kamor naj večja gospôda naj raji zahaja, ker tu sém tudi naj raji car Nikolaj pride. Veličansko to delo, iz vode izpeljano, je carica Katarina napraviti dala, da so pogreznili v globoko Nevo sila velike granite in tako vodi vzeli velik prostor.

Še eno pogostoma obiskovano sprehajališče je „poletni vert“, kjer se pa naj več mladine vidi. Tu sém peljejo učiteljce mlade gospodične, učitelji svoje učence, pesterne njim izročene otroke. Mično je viditi tu rusovsko mladino se prekucovati v narodni obleki Kozakov, Čerkesov in pa Mušikov. Vsi stanovi imajo namreč na Rusovskem navado, svoje otroke do 7. ali 8. leta „a la Monjik“ oblačiti. Kakor kmečki otroci imajo tudi gosposki lasé krog in krog glave (na lonec) ostrizene; vsak nosi majhen kaftanček z ličnim prepasom, na glavi pa visoko tatarsko kapo. Poslednji čas oblači pa rusovska gospôda svoje otroke posebno rada po čerkesko, ktera se jim kaj lepo prileže, ker je zelo s srebrom nališpana in s kožuhovino obšita. Še le v 9. ali 10. letu oblačijo otroke po evropski šegi. Čudno pa je, da tako ravna le pri fantih; deklice oblačijo iz mladega po francoski šegi. (Dalje sledi.)

Novičar iz austrijskih krajev.

Iz Pole v Istrii 22. julia. Konec mesca aprila sem Vam bil pisal, da pričakujemo dobre letine, ker takrat je okrepčal dež našo okrajno, in je kazalo polje in sadje rodovitnost obilno. Al naše želje so prišle skor v ničico, ker od tistega časa imamo spet silno sušo, da nam celó dobre vode za vsakdanje potrebe pomanjkuje. V Poli imamo vendar studenec, al voda je večidel motna, in teška, pa še Bog, da je! ker ni druge. V Dinjanu pa in v drugih krajih okolice naše še te dobrote nimajo, in hodijo po vodo k nam. Oljka kaže do zdaj še precej lepo; če nam pa Bog skorej ne pošlje dežja, bo še slabej od lanske letine. Vinogradi so bili spomladi tako lepi, da bilo je veselje jih viditi, al zdaj so grojzdi večidel plesnjevi. Prejšnje leta je bilo tukaj vino po 6 in po 8 krajc. bokal, zdaj ga pa pijemo po 28, po 32 in celó po 36 kr., in še to ni dobro. Sam ne vé kaj bo, ker tukajšni ljudje so vajeni vina tako, če ga nimajo, jim polovica vžitka manjka. Bolj revni so pili druge leta prešovino, al zdaj tudi te ni, zavoljo tega pa pijejo nekteri kis (jesih) z vodo; al po njem jih kolje po trebuhu, da jih veliko zbolí, nekteri celó pomerjejo, ker ta jesih ni vinski, ampak kemijsko pripravljen. S tem pa nočem reči, da kemijsko pripravljen jesih ni zdrav, ali jaz mislim, da, Bog vé, po kakošnih posodah je bil že preliv in kolikokrat že premešan, dokler je sem do nas prišel. — Pervo žito je bilo precej dobro, pa vendar je bilo veliko gluhega zernja vmes. — Pri ti priložnosti Vam še povém, da tukej večidel le možki plévejo in žanjejo. Kozolcov ali stogov nimajo tukej; snope postavljajo v majhne kupice, blizu katerih tudi napravijo na tléh prostor (guono) za mlatbo žita. Naj poprej mlatijo bolj debele pridelke, kakor fežol, bob, grah itd., tako da na zadnje mlatijo pšenico tudi na tej guoni, ker skednjev tukej le malo poznajo. Marsikteri bo grajal takošno mlatenje na gorkem solncu pod milim nebom; al tudi ta napčnost ni brez vse koristi, ker ni treba mla-

Opomniti moramo, da vès krompir ta čas, ko je pod streho, dvakrat preberemo, da se nagnjiti odloči in vès drugi dobro premeša in posuši, in da tudi tisti krompir, ki že nagnjit pod streho pride, naprej ne gnije, ampak se tako osuši, da je terd kot les.

Res je, da krompir po verhu zelenkasto lupinjo dobi, ali meni je zelenkast krompir vendar ljubši kot gnjil; al tudi temu se pomaga, če se krompir s kakošno šaro pokrije, da ga sonce obsijati ne more.

Mislimo, da si tako vsakteri z majhnim trudom lahko svoj pridelk gnjilobe obvarje, zakaj kdor ima malo podstrešja, gotovo tudi malo krompirja pridela; kdor ga pa veliko pridela, ima gotovo tudi veliko poslopja.

J. Pajk.

(*Zimska piča za bčele*). Prav za prav naj se ne pustí noben panj čez zimo, ki ni preskerbljen z zadostnim živežem. O sili pa naj se piča, ali sterd v satovju ali pa suh kandiran sladkor (kandelcuker) v velicah kosih od zgorej doli v panj noter do satovja vstavi. Sladkor se počasi po soparici v čebelnjaku raztopí, in bčele ga povžijejo. Če so se bčele na eno stran spravile, se jim mora, če imajo sterdí blizo, luknja predreti skoz prazno satovje, in en kos sterdí ali sladkora tje vtakniti, sicer pomerjò bčelice glada, ker se daljne zaloge ne dotaknejo. Od spod se pozimi nikdar ne smejo futrati, ker ne grejo doli, če pa grejo, zmerznejo. Vsa zimska piča naj se jim pa na enkrat vloží, da se ne motijo večkrat v svojem pokoju.

Premišljevanje

narave in previdnosti božje v nji.

Poslovenil Mihael Verne.

Napčna raba žival.

Napčna raba žival je tako mnogoverstna, da jo je težko popolnoma popisati. Naj si bo pa različna kolikor hoče, se dá vendar v dva glavna razreda razdeliti; zakaj človek ceni živali sedaj premalo, sedaj preveč, in jih rabi, naj si bo to ali uno, Stvarnikovi volji nasproti.

Od ene strani cenimo živali premalo, če si zastran dovoljenja živali v svoj prid rabiti, neokrateno gospodarstvo čez nje pripisujemo, in si oblast prilastujemo, ž njimi ravnati, kakor se nam ljubi. Kako nek zamoremo skazati, da imamo to pravico? In ko bi jo tudi imeli, ali bi prav delali, ako bi se naša oblast v grozovitost in v samosilje zvergla? Vsak človek, kterega niso razvade in strasti še popačile, je po naravi usmiljen do vsega, kar živi in čuti. To usmiljenje dela našemu sercu brez ugovora čast, in je tako globoko v nas vtisnjeno, da tisti, ki ga v sebi zatara, ravno s tim pokaže, kako zlo popačen da je že.

Kako hitro stori potem drugo stopnjo, da namreč usmiljenje, ki ga živalim ne skazuje, tudi svojim bratom odreče, in popolnoma trinog postane. Skušnja uči, da to je čista resnica. Prilike naj si vsak marljiv bravec v občnem življenju sam poišče, če si jih ni še nabral. Tudi v zgodovini najdemo, da so tiste ljudstva, ktere so se nad zverinskimi bori posebno radovali, tudi do ljudi pred vsimi narodi naj grozovitiše bile. Tolikšno moč ima ravnanje z živalmi čez naše serce in čez krotkost našega nraštva! — Sej se smejo, bo kdo rekel, škodljive živali ubijati. To je res; al sledí pa iz tega, da jim smémo brez občutka življenje jemati, ki je vsaki stvari tako drago? da smémo to terdo djanje, h kteremu nas včasih potrebnost prisili, z radostjo in z veseljem doprinašati? da smémo s smertjo še stotero posebno mu-

čenje združiti, ki je velikokrat britkejše kot smert? — Res je nadalje tudi, da nam je Stvarnik živali za marsiktere potrebe in vgodnosti dal, in da so namenjene, s svojim delom naš trud polajševati: al sledí pa iz tega, da jih smémo brez naj manjšega uzroka terpinčiti — jim dela nakladati, ki njih moči presežejo, — jim živež, ki jim za njih delo gré, kratiti — in jim s terdim ravnanjem delo še težavniše delati? —

Od druge strani pa cenijo ljudje živali čez njih vrednost. Domače živali, s kterimi smo v bližnji zvezi, in ktere vsaki dan okrog sebe imamo, so si s svojim vgodnim obnašanjem in s koristmi, ki nam jih delajo, pri ljudéh tako veljavnost zadobile, da mnogokrat meje spodobnosti preseže. Sram me je skoraj povedati, da nekteri bedaki in nektore bedakinje svojo ljubezen do žival tako dalječ ženejo, da ji višje dolžnosti do ljudi brez premislika žertovajo. Vojne čete naj se pokončajo in celi narodi podavijo, — ta novica ne gane kar nič serca kakošne gospé, ki se nekoliko dní potem ne dá vtolažiti, če ji je nje pès cerknil. Koliko bi se dalo o tem povedati.

Pa tù obmolčim in sklenem svoje premišljevanje s prav važno opazko. Starši in vsi tisti, ki imajo z otroci, ali celó ž njih izrejo opraviti, se ne morejo vsacega tudi naj manjšega napčnega ravnanja z živalmi dovolj skerbno varovati. Kolikor nezvestejše in nepremišljenije se v tem obziru ravná, kolikor več slabih izgledov se otrokom navadno daja, kolikor večja škoda za celo ostalo izrejo iz tega izhaja: toliko bolj je treba, da se to pravilo vsim odrasčnim prav živo priporoča. Nobena žival naj se vpríčo otrok ne ubije, še manj pa to ubijanje otrokom kot kakšno posebno opravilo izroči. Vedno naj se vadijo z živalmi ko z bitji ravnati, ki imajo življenje in čutje, in do kterih imamo posebne dolžnosti. Nasproti pa naj se tudi, kakorkoli je moč, prenapeta ljubezen in preveliko spoštovanje do žival, kakor tudi vse posebno nagnjenje do njih, ki se v otročje serca tako rado vrine, skerbno odvráča. In kakor iščete otroke napčnega ravnanja z živalmi obvarovati, tako jih tudi zgodaj učite, živali prav rabiti, da se od mladih nog navadijo, veličastne Stvarnikove lastnosti tudi v živalih spoznavati.

Ozir po svetu.

Potopisne čertice iz Petrograda.

(Dalje.)

Ker imajo otroci petrograške gospode domače (rusovske) strežaje, za gojiteljce Francoznje ali Angličanke, za učitelje pa Nemce, je lahko verjeti, da se naučé vse te jezike ob enem, in da potem v svoj materni jezik jemljejo mnogo ptujih besed, ki se jim naj pripravišči zdé. Pa tudi bolj odrašeni mešajo med domači jezik ptuje besede. Pomína vredno pa je, da besede ljubezni in dobrikanja jemljejo vselej iz domačega jezika, ki je tako bogat v takih preserčnih ljubimkah, da malokteri jezik tako. Kaj pogostoma se tedaj čujejo „matiuška“, „druška“, „golubčik“, „dušinka“, kterih besed se tudi ptujci tako privadijo, da jih mešajo v svoje govore. Francoska gojitelca ne bo otrokom svojim nikdar drugač rekla, kakor „dušinka“ (dušica moja), ali „druška“ itd. In tako se celó Nemci kličejo med seboj.

Na eni strani se stika s „poletinskim vertom“ „carov travnik“, kterega Nemci „Marsfeld“ zovejo; tù se vadijo rekruti v vojaških opravilih. Vsakdanja velika parada pa ni na tem mestu, ampak na Admiraltejskaji blizo grada. Petrogradčani hodijo vsaki dan te parade gledat, ker po košatem drevoredu je ob paradi prav prijetno se sprehajati. Car sam komandira tù večidel svoje vojake v praznični opravi. Kadar car na berznem konju prijaha in ž njim mladi carevič in velika množica višjih

generalov, prezentira armada v verste postavljena, ljudstvo pa se ponižno odkrije. Cesar sprejema vojake z navadnim nagovorom: „dober dan, otroci!“ armada pa z enim glasom iz tisučernih ust zagromi: „hvala, veličanstvo!“ Parada terpi včasih po več ur. Kdor pa hoče cara viditi, ni treba, da bi mogel ravno k paradi priti. Sreča ga lahko vsaki dan večkrat, ko se ali peš sprehaja, ali po ulicah jezdi, ali se v majhni kočijici ali pa pozimi na senéh z enim konjem pelje. Reči se smé, da nobenega človeka ne srečaš tolikrat na ulicah, kakor cara, ktereга sto in sto opravil, ki jih vse osebno opravlja, zdaj sém zdaj tje žene. Veliko naprav on vsaki dan sam obiskuje (inšpekcionira), ogleduje vojake, hodi v ministerstva, ukazuje pri novih zidarijah sam to in uno, gré k javnim veselicam ljudstva, obiskuje imenitne možé in ljubljence svoje in celó stare bolne gospé. Če ni kakošna posebna slovesnost, je car vselej tako napravljen in prost v vsem, da bi ptujec skor ne verjel, da je to mogočni car. Pelje se včasih po deželi na senéh v taki kripici, da tudi sužen slabeje nima. To pa ni, kakor bi morebiti kdo misliti utegnil, le posebna navada sedanjega cara, ampak vsi cari so tako bili od Petra velikega noter do Nikolaja sedanjega, čeravno je sicer sjajnost in krasota rusovskih carov velika.

Sploh se Rusi v navadnem vsakdanjem življenju nosijo prosti in se obnašajo prav po domače, čeravno sicer na lišp in gizdanost veliko deržé. Z naj večjim velikašem se dá naravnost in brez vsih ceremonij lože govoriti, kakor z marsikterim naših županov. „Brez ceremonij“ je navaden pregovor, ki se pogostoma sliši pri Rusih, zlasti če imajo s kakošnim Nemcom opraviti, ki re vé kako da bi včasih besede stavil in se z životom vil, da bi se bolj košatil. (Dalje sledi.)

Kratkočasnice.

Tiho! tiho!

— „Oče, kaj imate na vozu?“ vpraša cestničar kmeta na šrangl. Kmet stopi k cestničarju in mu tiho na uho šeptá: „nič družega kakor sam ovès“. Ko cestničar preiskavši voz zares nič družega ne najde, kakor ovès, zagodernja nad kmetom: čmu pa take skrivnosti, če nič družega nimate na vozu, kakor le ovès“. „Tiho, tiho! gospod, da moja konjiča ne slišita, kaj peljeta; če bi zvedila, da peljeta ovès, ktereга že leto in dan vidila nista, ju ne spravi nobena živa duša naprej“. B.

Železnica v kuhnji.

— Pri T..... gredó po južni ječmen žet, in kadar nekoliko snopja nažanjejo, ga nêse gospodinja domú, peč dobro zakuri in dene po spravljeni žerjavici ječmen sušiti; in ko je suh, ga omane, nêse v mlin, prinêse moko domú in skuha večerjo ženícám iz tega, kar je ob dveh še na njivi stalo. Jeli ni to prava železnica z njive v trebuh? Pa po taki železnici človeka rad trebuh boli. L. D.

Resnična zgodba.

Na Dolenskem v nekem tergu je bilo šolsko izpraševanje. Med drugimi predmeti je prišla versta tudi na prestavljanje nemško-slovenskih besed. Učitelj je Jurčika za to vednost prav brihtnega mislil in ga zatorej pervega pokliče. Učitelj začne s prašanjem „einfache Zahl die Maus“. No, Jurček! kako se pravi po slovensko? Jurček (vès prestrašen) ni vedil ne naprej ne nazaj odgovoriti; zato učitelj sam odgovori „miška“, to je ena sama. Zdaj boš pa ja vedil, kadar v nemškem rečem: „vielfache Zahl, die Mäuse“, kako se po slovensko pravi? Jurček še bolj omotljen, kot poprej, zopet molči. Že vidim — reče na to g. učenik, da danes nič ne spravim iz tebe, zato bom prvi odgovor ponovil in še družega

razložil. Poslušaj! einfache Zahl: die Maus, slovensko miška, — vielfache Zahl: die Mäuse, slovensko seničice. Kolikrat si mi to že prav povedal, kaj ti je, da si danes tako zmotljen bil!“ M.

Novičar iz austrijskih krajev.

Od Verhnike. P. H. „Novice“ so včasih že kaj povedale od napredovanja železnice med Ljubljano in Terstom, in skoraj vsaki kraj so imenoval, samo oddela čez mah med Notranjimi goricami in Žalostno goro jim še ni nihče dopisal. Kdor je delo z lastnimi očmi vidil, bo spoznal, da ravno lahko ne bo, mehki svet za železnico uterditi, vendar je že veliko storjenega, da nad dobrim koncom ni ravno obupati. Celi kos železnice, kar je bo po mahu šla, bi utegnil blizo 800 sežnjev znesti; pa svet ni povsod enako mehak, nar mečji je med Ljubljano in Žalostno goro pri sredi. Tp mečavo zmagati, so naj popred precej široko zemlje vunkaj vzeli; pri verhu je bilo kake 3 čevlje šote, globokeje črna parst, in v dnu bela ilovica; po tem so še posebej ob obojem kraji grape izkopali. Na to zavažvajo že tretje leto nalomljenega kamna, ki se ob kraji kakor suh zid sklada; vmes devajo drobnine in šute, da se vse bolj vkup sprijema. Na 11 sežnjev široko se tako izdeluje terden tlak, da sreda bi v podlogo železnice služila, in strani bi v podporo bile; v globočino pa gre kamnje, kakor svet nanaša, na hujih krajih celó do 5 sežnjev, na naj hujem je nekje 44 čevljev globoko. Blaga za to zasipanje se ne manjka, ne pri Notranjih goricah ne pri Žalostni gori, obojega je tedaj v bližnjici dovelj; zavoljo zveze obéh strani je čez Ljubljano začasen most narejen. Kolikor težavno naj je to delo, vendar bi se utegnilo reči, da poglobitna reč je storjena; konec od Notranjih goric do Ljubljane je že toliko nasut, kolikor železnica potrebuje; tudi konec od Ljubljane proti Žalostni gori je že večji del čez mah vzdignjen, in ako se v kakem kraji posede, vendar že to ni tolika reč, da bi se v zadnje ne zmagala, ker se je tudi Semering zmagal. Čudno bi se utegnilo komu zdeti, da se to delo v suši nar bolj poseda; v mokroti namreč voda zemljo bolj zgostuje; ostrašilo bi koga tudi to, da se zemlja na obéh stranéh železnice kviško vzdiguje in poka, ker jo namreč teža navoženega blaga na kraj pritiska. Razun tega velicega nasipa se delata tukaj tudi dva večja mostova; eden čez staro Ljubljano, to je nekdanji vodotoč, ki je bližje Notranjih goríc, in razun povodnji večidel suh in z ločjem zarašen; drugi pa čez novo Ljubljano, to je sedanji vodotoč, ki si ga je reka pozneje naredila, kakor bližnji stanovavci pravijo. Zglavja obeh mostov ste že blizo verha zemlje dodelane. Kaj lepo bo gledati most čez Ljubljano dokončan, ker bo iz lesa po ameriški šegi sestavljen v enem oboku brez srednjih podpor čez reko šel.

Iz Verhnike 20. julia. * Gosp. Anton Galle, predsednik kmetijske podružnice ljubljansko-verhniške, je napravil 7. dan t. m. podeljenje tistih dveh srebrnih medalij, ki ju je poslednji zbor krajske kmetijske družbe določil učitelju g. Francetu Halek-u in posestniku g. Filipu Sadnek-u, z dostojno slovesnostjo v verhniški šoli, pri kateri slovestnosti, ki jo je gosp. predsednik z krepkim govorom začel, se je snidilo visoko častito duhovništvo in županije predsedništvo in več gosp. udov kmetijske družbe. Posebne hvale vredna misel je bila ta, da se je poklicala tudi šolska mladina k ti slovesnosti, ker taki izgledi očitnega poslavljenja se pri mladosti globokeje v serce vtisnejo, kakor le besedne priporočevanja toliko koristne sadjoreje.

Iz Ljubljane. Po zadnjem naznanilu v „Laib. Zeit.“ je v Ljubljani na državni zajem že podpisa-

klicala v križarsko vojsko prebivavce vsih dežel, in Benetke, Genua, Burgund, kakor tudi armade iz Nemškega in Francoskega pridružile so se kristjanom zoper Turke. Ker pa niso zedinjeno ravnali in ker je bilo celó kovarstvo in izdajstvo v keršanskih armadah (posebno zadeva ta graja genuesko brodnarstvo, ki namesti keršanskim armadam na pomoč priti, prepeljavala je Turke iz Azije v Evropo) niso prvi dobički nič izdali in sila Turkov bila je po vničenju teh keršanskih armad — pri Varni v letu 1445 in pri Kasoni 1448 — vedno strašnejša. Ni več dolgo terpelo in padel je tudi Carigrad (Constantinopol) Turkom v roke. Vzel ga z naskokom je 29. maja leta 1453 Muhamed II. z 250.000 vojaki po napadu od morja in suhega; poslednji zdetni cesar, Konstantin IX. Paläolog, padel je v boju; — nekdanjega zapadno-rimskega cesarstva ni bilo več, in iz keršanske cerkve Zofije pahnili je polomesec Kristov križ! (Dalje sledi.)

Ozir po svetu.

Potopisne čertice iz Petrograda.

(Dalje.)

Čuvajstvo po ulicah petrograških je izročeno tako imenovanim „bučnikom“, kateri v majhnih „butkah“ noč in dan prebivajo. Te lesene kočice stojé na vsakem voglu in na vsih razcestjih. Tu troje bučnikov stanuje v eni butki, v kateri imajo postelje, kuhinjo in vse svoje gospodarstvo. Eden, v sivem rudeče obšitem plajšu in na parto (helebardo) opert, stoji zmiraj na straži pred butko, — drugi vodi take, ki so se v čem pregrešili na ulicah, k policiji, ktera je v vsakem delu mesta, in donša policijske ukaze svojim tovaršem, — tretji pa opravlja hišne opravila v butki. Tisti, ki noč in dan na straži stoji, vjema pijance, ki rogovilijo po ulicah, pomirja kočjaže, ki so se sperli na poti, in zapera take, ki so kakega pešca z vozom oškodovali, in skerbi sploh za javni pokoj. Vsak ima majhno pišalico, da zapiska in s tem svoje tovarše opominja, če je treba kakega begúna vjeti. Ker pa še tudi nad bučniki čujejo policaji, ki po mestu okoli hodijo, je očitno iz tega, da je po ulicah petrograških vse v lepem redu. Ne rečemo preveč, če pravimo, da ima zmiraj blizu 2000 čuvajev po ulicah tega mesta opraviti.

V nobenem mestu pa menda ni po ulicah toliko vrán in golobov, kakor v Petrogradu; povsod, kamor pogledaš in stopiš, jih vidiš in nahajaš na trope; naj več se jih vseda na Aničkino palačo, kjer se jih zvečer po več sto snide krokaje večernico. Naj raji sedé na zelenih strehah. Golob je Rusom sveta žival, in zato, ker jim nihče nič žalega ne stori, se mešajo po ulicah med ljudi in poberajo živež tako brez vse boječnosti, da še izpod nog ne gredó, če človek do njih pride.

Ko smo ob kratkem popisali življenje po ulicah tega veličanskega mesta, pridemo sedaj na popis tukajšne zime, od ktere bojo bravec naši radi kaj več ališali in res jim bomo v stanu povedati veliko novega in neznanega.

Mesca grudna 1836 je nekdo v Moskavi jabelčno lupino z oknja vergel; obvisela pa je po naključbi na kraji nekega spodnjega oknja in je berž terdo zmerznila. Skozi 10 tednov sem vidil na ravno tistem mestu to lupino viseti, ker ne enkrat v tem času se ni toliko otajalo, da bi bila ta lupina doli padla.

V Petrogradu pa ni mraz tako stanoviten, ker močirni kraj zavolj reke Neve ima vreme bolj spremenljivo. Toplejša sapa, ki piše od izhodnjega morja, se zoperstavlja tu ostri burji, ki brije iz Sibirijske. Deževni jug, ostra burja, gosta megla in jasno vreme se pozimi v Petrogradu skoz 6 mescov versté tako, da mesca ja-

nuarja nisi varen dežja in blata, spomladanskega mesca pa ne snega in leda — vse drugač kakor v Moskavi, kjer se december še nikdar ni do kapljice dežja vmečil, in si mesca januarja še noben človek ni čevljev oprasil.

Pri vsem tem pa pada gorkomér v Petrogradu večkrat nižje kakor v Moskavi, in srednji stan mraza je huji tu, kakor v srednjem Rusovskem. Podnebje petrogradsko se spreminja med hudo vročino in hudim mrazom. Poleti sega gorkota do 30 stopinj R., pozimi je 30 stopinj mraza. To je razloček od 60 stopinj, ktere ga mora biti človek z živino vred dobro vaje. V tacihi silnih spremenihi bi ne bilo moč živeti, če bi človek življenja svojega ne varoval z neko stanovitnostjo. Pri nas, kjer spremenihi vremena niso tako veliki, se je lože ravnati po vremenu, da zdaj slečemo zgornjo suknjo, zdaj oblečemo plajš ali kožuh, danes veržemo ene poléna več v peč, jutro ene mánj. Petrogradčani pa niso tako hitri. Zima se začne tam mesca oktobra in jenja konec majnika, ko je terpela 7 mescov. Zato oblečejo že od konca oktobra kožuhe, ki so napravljeni za vsaki mraz, in jih slečejo še le, ko je vse zimske burje popolnoma konec. Ravno taka je s kurjavo. Kadar so kuriti začeli, kurijo zmiraj eno mero, nikoli mánj, da se izbira nikdar ne shladí. Taka je tudi s snincem. Mesca oktobra denejo kola pod strehe in skozi 5 mescov ne vprežejo voza, naj gré sneg ali naj se taja; 5 mescov morajo sni sterpeti.

Le prederzni ptujci, ki neprevdarijo vremenskih nezdod, niso tako stanovitni v zimski opravi, morajo pa potem tudi prederznost svojo pokoriti z mnogoterimi boleznimi. (Dalje sledi.)

Slovanski popotniki.

* Premoženje moravskega društva sv. Cirila in Metoda naraslo je že na 22 000 fl.

* V Parizu izhaja nekoliko časa sém pod krilom kneza Czartoryskega poljski časopis pod imenom: „Nova Polska“.

* Na borsi v Liverpoolu kažejo prvo rusko kroglo, ki je pri Odessi v angleški barki „Terrible“ obtičala.

* Pesem „Slobodiada“ rajnkega vladika črnogorskega prišla je v Zemunu na svitlo in se je poprodala v malo dnéh skor vsa.

* Česki pisatelj J. Vaelik dal v natis je 15 kmetijskih listov. Pisani so v prosti lahkoumevni besedi, da jih vsak kmetovavec lahko razume.

* Ravno prišla je v česki prestavi Byronovo „Nevesta iz Abydov“ na svitlo.

* Gospá Severina Prušakova, poljska pisateljka, pripravila je k tisku: „Obraz literatury polskiéj“ za ženske. Delo je obširno in da natančni pregled slovstva poljskega od starih časov do današnje dóbe.

Cajnica mnogoverstnih novíc.

— Naj dražji spisovateljsko delo, ki je od početka knjigotiskarstva do današnjega dné na svitlo prišlo, bode brez dvombe zemljo- in krajopisno delo svetu znanega popotnika Aleksandra Humbolda „o tropiških krajih Amerike“. Za tisk se je založilo 840.000 frankov (frank po 23½ kr.); in eden iztis v 17 zvezkih in folio in v 11 zvezkih v čveterki z vsimi obrabi velja 10.000 frankov.

— Po najnovejših statističkih popisih je v našem cesarstvu 864 mest, 2355 trgov in 64.883 vasi.

— 10. julija bil je slavni mašinar Borsig v Berolinu pokopan. On je prišel v svoji mladosti v Berolin kakor prost rokodelce in njegov bistri um ga je toliko znajdb učil. Zapustil je fabriko, ki je na več milionov cenjena, v kateri dela 3000 delavcev. Od 15 let sém, kar so se železnice odperle, izgotovil je on 500 hlapo-

nova bila je zopet meja proti Turčiji. Vendar Sultan Mustafa, poslednji močni vladar, pripelje še enkrat armado na Ogersko in cesar Leopold I. pokliče še enkrat Eugena v pomoč. Prišel je, in pri Centi 11. septembra 1699 potolkel je celo turško armado popolnoma — in zdaj, prvič, tirjali so pogodbe pomirja kristjani od Turkov. (Konec sledí.)

Ozir po svetu.

Potopisne črtice iz Petrograda.

(Dalje.)

Življenje v Petrogradu je tedaj pozimi en dan tako kakor drugi, naj sneg ali dež gré, naj zmerzuje ali južno vreme nastaja. Dan za dnevom pokajo brezove derva v pečéh, naj je mraz silen ali ne, in dan za dnevom derčé sení po ulicah, neprenehoma se kuri v izbah po ulicah, kamor se revni ljudje gret hodijo. Ravno tako se tudi na ulicah blizo gledišč dostikrat kuri, kjer se kočjaži in drugi ljudje ogreti zamorejo. Le v neizrečeno hudem mrazu je, kakor povsod, tudi tukaj vse drugač. Če se sliši: „gorkomér je padel na 20 stopinj“, začno Petrogradčani glave kviško vzdigovati, po gorkoméru gledati in stopinje šteti. Pri 23 do 24 stopnjah mraza morajo policijski služabniki čuti, oficirji pa noč in dan na nogah biti in paziti, da kdo stražnikov in bučnikov ne zaspi, in tistega, kterega spaje narajmajo brez vsega usmiljenja kaznujejo, zakaj gorje tistemu, kterega v tem času zaspanec premaga, — gotovo se nikdar več zbudil ne bode. Pri 25. stopnji mraza prenehajo gledišča, ker ga ne morejo ne igravci ne kočjaži prenesti. Pešci letajo ob takem času po Petrogradu, kakor da bi imeli Bog vé kakošne opravila, nagloma semtertje; sení pa, ktere vedno urno ferčé, derčé sedaj po cvilečem snegu, da se za njimi kadí. Jez ne vé, od kod to pride, da v Petrogradu 20 stopinj mraza veliko več zdá, kakor pri nas. Ni ga človeka viditi s prostim obrazom na ulicah; ampak vsak, kdor mora iz hiše iti, si potegne kožuh čez glavo. Ob nos, ušesa ali oči priti, ni kaj majhna reč, in če se zmerzlina na omenjenih delih obraza le količkaj občuti, se morajo berž poribati, sicer človek ob nje pride. Dostikrat se sliši, da potnik na ulicah koga, ki ga sreča, tako le ogovori: „Očka, vaš nos!“ ter mu ga urno s snegom pomane. Z očmi ni toliko opraviti, zato ker jim trepavnice pogostoma zamerzejo. In marsikdo buti z zamerznjenimi očmi proti kakim hišnim vratam, ter poprosi, da bi ga va-njo vzeli, dokler se mu pogled otaja.

Mraz v Petrogradu je veliko hujši, kakor pri nas, pa tudi Petrogradčani ga, kakor vse severne ljudstva tudi bolj občutijo, kakor druge ljudstva. Vsi ptujci, kakor tudi Italijani, Španjci in Francozi so veliko bolj prederzni in manj mehkužni od Petrogradčanov. Rokovice nosimo pri nas zastran lišpa, na Rusovskem jih mora vsak imeti, da ga grejejo, še celó kmeta pri drevésu ne boš narajmal brez njih. Tukaj so ljudje zapaženi s pasovi, kožuhi, suknom in drugo košmato odejo, kar se pri nas le poredkoma vidi.

Kar rusovske peči zadene, so tako popolnoma narajene, da si ljudje nič boljših izmisliti nemorejo. Iz kahel so sestavljene, po kterih se gorkota dolgo gori in doli vije tako, da dostikrat dolgost od 100 čevljev preseže, preden se v dimnik zgubi. Ako se ravno rusovska peč memo naše železne, ki je v enem hipu razbeljena, prav počasi razgreje, ostane pa veliko delj gorka od naše; če se le enkrat dobro zapali, ostane celi dan vroča. V Petrogradu kurijo večidel le z brezovim lesom, ker je nar bolj po ceni, in brezovo oglje tudi delj časa terpi, kakor pa jelovo. In ravno dobro ogelje stori,

da so rusovske peči tolike koristi za gorkoto. Če pri nas le plamen kuri, dajo na Rusovskem derva v pečéh zgoréti, in če brezova debela tudi pokajo, da je kaj, vendar niso njih peči od samega plamena razgrete. Potem še le, ko mesteje z „juško“ (železno plošo) dobro zaprejo, začne gorkota od peči po izbi puhteti. Rusi vejo s kurjavo svojih peči prav umno v caker hoditi. Kleš in lopate ne poznajo pri kurjavi; nobenega družega orodja nimajo, kakor edino dolgo železno krivljo, s katero oglje vedno obračajo, mešajo, drobijo in ostale glavne k sebi pograbi, da se bolj unamejo in več vročine dajo. V vsaki veliki hiši imajo po enega ali pa po dva kurjača, ki nima celi dan nič družega opraviti, kakor peči oskerbovati, derva nositi in za kurjavo pripravljati. Da imajo ljudje zjutraj pri zajterku že gorke izbe, jim morajo peči že pred dném zakurjene biti. Po navadi si pripravi kurjač že pred ta večer vse, kar za kurjavo potrebujejo; brezovih derv naloži v peč, da se posuše in jih zjutrej z borovjem ali smerečjem podneti, ki jamajo kmali puhteti.

Lahko si po tem takem mislimo, koliko tudi prosto ljudstvo na Rusovskem peči obraja. One so jim od vsega naj koristniše mašine, v kterih kuhajo, kurijo in pečejo. Okrog peči imajo klopi kakor pri nas, kjer se Rusi radi sedé pri peči grejejo, posebno ker severne ljudstva gorkoto in vse kar se ž njo veže, ravno tako čislajo, kakor počitek in spanje. Veliko majhnih globin in luknjic je v peč vdelenih, kamor devajo veliko svojih reči sušiti, po nji obešajo mokre nogovice in razne druge oblačila. Po pečéh imajo tudi postelje napravljene, kamor hodijo v kožuhih zaviti radi in pogostoma polégat.

(Dalje sledí.)

Cajnica mnogoverstnih novíc.

— Koran in ravnopravnost kristjanov na Turškem. — Od bosniške meje se je pisalo v „Agram. Zeit.“ unidan sledeče, kar nam priča, da tudi koran Turkov se da vleči na dve strani: Iz Carigrada je prišel v Bosno te dni neki Effendi iz verste Ulemov. Med drugim nanese beseda, da se začnemo pogovarjati od ravnopravnosti kristjanov, in ko Turčinu jez rečem, da to ne more biti, da bi kadaj kristjani na Turškem ravno tiste pravice vživali kot Turki sami, ker je koran zoper to, — mi Effendi odgovori: da ravno koran ravnopravnost zapoveduje. Ko vidi, da sem neveren Tomaž, mi začne iz korana to dokazovati, rekoč: V koranu govori profet Mahomed takole: „Jez sem s sinom Marije prvi med človeki; mi smo otroci enega očeta in med menoj in Jezusom ni nobenega profeta“. „V tem“ — mi reče Effendi — „spozna Mahomed, da kakor on je tudi Jezus od Boga poslan, in da tudi njegova vera je božja vera, potem takem je tedaj izrečeno, da tisti, ki na Kristusa verjejo, imajo ravno take pravice kakor tisti, ki verjejo na Mahomeda“. To je potterjeno tudi na neki drugi strani korana — govori Effendi na dalje — kjer je govorjenje od poslednje sodbe; tam stoji: „Glas sodbe bo klical: Vsako ljudstvo naj gré za Bogom, ki ga je molilo, in one bojo gospod Boga na sodni dan gledale od obličja do obličja; tisti pa, ki zraven Boga še malike molijo, bojo pahnjeni v večni ogenj“. Effendi mi dokazuje, da pod neverniki, zoper ktere so poslednje strašne besede obrnjene, Mahomed ni zapopadel spoznavavcev Kristusove vere, ki je sin Marije, ampak malikovavce“.

Tako je razkladal Turčin nam ravnopravnost kristjanov po koranu. Čuda je le to, da Turki dosihmal niso korana razumeli tako!

prestati brez živeža ali hrane in pijače? se ne more odgovoriti, da bi veljalo za vsako. Sploh uče skušnje, da toliko manj zamore živa stvar sterpeti glada, na kolikor višji stopnji telesne popolnosti stoji. Človek po tem takem naj pred umerje lakote. K večjem pre-
stane, če je zdrav, 8 do 10 dni lakoto in žejo. Če ima pa dosti vode, zamore brez hrane živeti 30 do 40 dni. Žeja umori človeka pred, kakor lakota. Neki človek, ki je imel dosti vode piti, je doživel celó 60 dni.

Strašen popis sostradanih ljudi beremo v Nikolaja Tulpa „Obs. med. lib. 1. cap. 43“. Sedem Angličanov se na majhnem čolnu od otoka sv. Krištofa podá nekega dne deleč na morje; za 24 ur so se previdili z živežem. Al vihar jih zažene deleč po morji, da so 17 dni po njem tavalili. Lakota in žeja jih napade — že so oglodali oblachila, vervi, usnje in les. Al kaj je to pomagalo! Živeti pa hočejo vsi, živeti na vsako vižo, — in ker strašni glad umori na zadnje vès človeški čut, začno srečkati med sabo: ktereга izmed sebe bojo snedli. ... Nesrečka pade in ž njo je zapadel eden izmed njih strašni osodi, da so ga zaklali, čeravno je bil že suh kot smert. Al mesó in krí zaklanega tovarša ste že gnjile tako, da šesti tovarš se je potopil raji v morje, kakor da bi bil jedel ostudnega tovarša. Čez malo dni prijadra ostalih 5 na suho zemljo, ali vsi so bili že tako na koncu življenja, da nobenega več niso mogli oteti — vsi so pomrli.

Od enake nesreče na morji so pripovedovali časniki leta 1845. Valovi izhodnega morja so vergli odpert čoln na breg blizo Memel-a. Ljudje prihitijo berž na pomoč — pa kaj najdejo v čolnu? — dva človeka, katerih ni bilo družega kakor kost in koža, sta ležala v njem, bolj merlicem že podobna kakor živim. Enega so oživili, družega niso več mogli. Le polagoma so ga greli in mu piti in jesti dajali, da se je počasi okrepčal, se spet zavedel in govoriti začel. Oba sta Rusa bila in brata, ki ju je, ko sta v Rigajski luki ravno v čolnič stopila, vihar s čolnom vred zasačil in zanesel deleč na morje. Iz začetka sta delala kar sta mogla in vse svoje žile napenjala, da bi bila priveslala spet do suhega, al na zadnje obnemoreta, in viditi, da sta zgubljeni, se prepustita valovom morja, ki so ju dervili 8 dni okoli, dokler ju ne pripodé do omenjenega brega — enega že merliča.

Še strašnejšo prigodbo pa pripoveduje časnik „Morning Post“ od 1. decembra 1847. Barka Karolina iz Savune, namenjena v Bath, se je od 26. oktobra neprenehoma bojevala s silami morja; kar so imeli hrane na odperti ladji, je pometal vihar v morje, — od 4. novembra niso imeli mornarji ne koščika hrupa ne kapljice vode več. 10. novembra so srečkali: ktereга bojo zaklali in snedli. Nesrečka zadene velicega, močnega Irea, z imenom Dragotina Brown-a, edinega na barki, ki je imel nož pri sebi. Ko ga hočejo tovarši zgrabiti, da bi ga razkosili, se jim z nožem žugaje ustavi rekoč, da presune slednjega, ki mi pride blizo. 19 let star mornar se ponudi, ker je naj mlajši, ga napasti, in to storivšega hoče Brown ravno prebosti, kar mahne kapitan po njem in ga ubije. Mornarji pijó krí njegovo in razrežejo meso na kosce ter ga snejo. ... 13. novembra zjutraj prijadrajo ostali 3 mornarji na suho.

Če kdo prostovoljno za gladom umreti hoče, je umiranje drugačno, po tem: ali je človek terdne volje v takem groznem namenu ali ne. Korzikan Viterbi, kateri, nedolžen k smerti obsojen, se je v ječi do smerti sostradal, je bil skozi 20 dni dovelj močan, uro za uro popisovati svoj telesni in dušni stan. Sploh se more reči: kolikor mlajši, krepkejši in zdravši je človek, kolikor močnejši je želodec njegov, in kolikor bolj merzlo je vreme: toliko pred ga je konec.

(Iz „Unterh. am häus. H.“)

Premišljevanje

narave in previdnosti božje v nji.

Poslovenil Mihael Verne.

Sončni izhod.

Al si vidil kadaj z lastnimi očmi, dragi bravec moj, tisto krasnost, ki se o sončnem izhodu vsak dan tak mično prikaže? Je li ti morda mehkužnost spanja ali le navadna nečimernost branila, da tega čudeža veličanske narave še nikdar nisi vidil? Znabiti si izmed tiste brezštevilne verste ljudi, katerim se truda vredno ne zdí, si odtergati nekoliko ur od spanja, da bi sončni izhod vidili. Zna biti si iz števila tistih, ki so zadovoljni, da jim sonce le sije, katerim pa za uzroke te prikazni mar ni. Zna biti si ravno tako neobčutljiv, kakor množica tvojih bratov, ki sončni izhod vsak dan vidíjo, ker se to brez njih neugodnosti lahko zgodi, kateri pa pri njem nič ne mislijo. Bodi te ali une verste, dragi moj, — to vse je eno. Al daj se sedaj iz svoje neobčutljivosti zdramiti, in pojdi gledat, kako izza gor izhaja luč svetá, in navdajaj se o pogledu njenem z nadsvetnimi misli!

Nobena prikazen v naravi ne razodene toliko prijetnost in toliko krasoto, kakor izhajóče sonce. Nobena svečanost, ako jo tudi človeška umetnost z neskončnimi stroški in z vso svojo pridnostjo olepša, se ne dá primerjati neprispodobljivi prvi sončni svetlobi. Vsi kinči gledišč in naj bogatejša krasnost kraljevih poslopíj so prazno nič, ako se jim narava primerja.

Narprej se okinči izhodna stran neba s škerlatom juterne zarje in naznanja bližoji bližnji prihod sonca. Podnebje se opiše malo po malem z rožnimi barvami, in potem se sveti v bleščečem zlatu. Sedaj se prikažejo sončni žarki in razširijo hipoma svetlobo in toploto po celem ozračju. Poslednjič se prikaže še le sonce v svojem naj večjem veličanstvu. Vidoma se vzdiguje, čedalje više in više — zemlja pa se kaže v novi praznični podobi. Vse stvari so, kakor da bi vnovič oživele, — radost je razlita po vsem svetu, ki ga vidiš pred sabo. Ptčki pozdravljajo vir svetlobe in dneva z veselím glasom, skakljaje od veršiča do veršiča. Vse živali se gibljejo in čutijo novo moč in čverstost v sebi.

Povzdigni tudi ti, prijatelj, svojo hvalno pesem gor k nebu — k nebu, kjer Gospod stanuje, na ktereга povelje sonce izhaja, in ktereга roka ga v njegovem teku vlada, da nam blage spremembe dneva in noči, in redno verstenje letnih časov dela!

Glej, cela narava ti oznanuje red in zložnost. Sonce in vsaka zvezda se suče na svoji poti. Vsak letni čas donese svoj sad. Vsak dan ponoví sončno svetlobo. Bodi tudi ti svojim bratom to, kar je sonce vsemu svetu. Kakor sonce zemlji vsak dan svoje dobrote delí, kakor nizke doline in visoke hribe razsvetljuje, tako dobrotljivo, takomilo naj bo tudi tvoje življenje vsim tvojim sostvarém!

Ozir po svetu.

Potopisne čertice iz Petrograda.

(Dalje.)

Da v izbah gorko ostane, pripomorejo veliko tudi dvojne okna, ki jih imajo v Petrogradu kakor sploh po vsem Rusovskem. Komaj začne mesca oktobra zmerzovati, napravijo celo hišo za zimski mraz, zamažejo naj manjše luknjice in nataknejo še ene okna, na katerih vsako špranjico s papirjem zadelajo. Le tam pa tam imajo kako oknjico, da spušajo včasih prosti zrak v izbo. Lahko si je misliti kakošno veselje je mesca maja, kadar pervikrat po dolgi zimi odpró spet okna, za katerimi so čez zimo tičali kakor Noe nekđaj v barki svoji. Med

okna potresejo soli in peska, da potegujeta mokroto na se. Sol nakupičijo v mnogoverstnih ličnih stavkih, ki ostanejo do spomladi; na pesek pa položé ponarejene krasne cvetlice, ki lepšajo okna. Vsaka hiša se obnaša v tem po svojem in skušajo se, kdo bo kaj lepšega napravil. Zato se o lepih zimskih dnéh ljudjé radi sprehajajo po ulicah in ogledujejo okna.

Tudi z vratami je taka kakor z okni; v Petrogradu imajo po dvoje, pa celó tudi po troje in čvetero vrat. Malo-rusovski kmetje imajo do svojih podzemeljskih koč pokrito pot, po kateri se po stopnicah do hišnih vrat pride. Enaka je tudi v Petrogradskih hišah, le s tim razločkom, da se gré po stopnicah gori ne doli, in potem še le, ko se je skozi ene vrata šlo, se pride v zakurjeno vežo.

Pri nas morajo revni ljudjé v marsikterih krajih ob hudi zimi strašno veliko mraza preterpeti; v Petrogradu so veliko bolj mraza obvarovani. Ne le, da so ondi po različnih ulicah napravljeni taki hrami, kamor se ubogi lahko gret hodijo, in da celó kočijaži, ki pred gledišči čakajo z vozovi, imajo v železnih hišicah ogenj, pri kterem se grejejo, ima tudi vsak berač debel kožuh, in vsaka bajta je tako zadelana, da ne mraz ne moča ne moreta do nje. Kadar mraz v Petrogradu dospé 25 stopinj, se oblečejo tudi vsi stražniki v kožuhe.

Pri vsem tem se vendar primeri, da marsikdo zmerzne; tega pa so si ljudjé sami krivi, ne pa njih zimske naprave; vodka (žganje) je že marsikterega pripravila ob življenje.

Rusi, čeravno je duh njih živ in iskren, se vendar ne gibljejo radi — telesno in dušno gibanje jim je ostudno. Pozimi se tedaj raji za peč vležejo ali v kožuh zavijejo, kakor da bi se gibčni bojevali zoper mraz. Nezmerno žganjopitje pa povikša še nevarnost, ker spanje v pijanosti je o hudem mrazu naj bolj nevarno. Ker pa vsaki hudi mraz dosti tacihsaspancov pod milim nebom naračma, je lahko zapopasti, da jih veliko zmerzne.

Naj večji mraz je navadno takrat, kadar je vreme jasno, in v krasnem Petrogradu je navadno „naj lepši dan“ takrat, kadar mraz doseže 30 stopinj na gorkomeru. Nebo je jasno, solnce sije lepo, kakor nikjer drugod, in žarki njegovi se lomijo skozi tisuč in tisuč ledenih kristalov v krasnih barvah. Iznad hiš in tudi zakurjenih cerkvá se valí gost dim kviško, da bi človek mislil, da v vsaki hiši je parnica. Sneg in led po ulicah in na Nevi sta bela in lična, kakor da bi bilo vse iz cukra narejeno. Celo mesto je odéto z belim oblačilom in vse strehe se blišče v ledenem kinču. Voda zmerzne, kamor koli jo vliješ; in studenci, štirne za ljudi in živino, sploh vse je zamerznjeno. Po ulicah pa se vsak giblje in hitro gré, sicer mu je merzla smert za petami.

(Dalje sledi.)

Ozir po domačii.

Ormož na Štajarskem.

Ptnjec biti v lastni domovini je gérdo.

Ormož, po nemški Friedau, majhno mestice na Štajarskem v okrožju mariborskem, okrajni lutomerski in sodnem okolišču celjskem, leži ob Dravi na veliki in poštni cesti, ki iz Ptujja pelje v Varaždin, od kterih je to mestice komaj po 3 milje oddaljeno. Stanovavcov šteje 780 v 113 zidanih večjih hišah, ki so večidel z opeko pokrite. V sredi dolge ulice stoji prostoren terg, ozaljšán s kipom Matere Božje. C. k. okrajna sodnija, ki obseže 4 □ milj z 19.700 prebivavci v 62 katasterskih in 34 novo osnovanih občinah (soseskah), in c. k. davkova vradnija ste tukaj, kamor po prihodnji novi politični prenareshi c. k. okrajna gosposka pride; zraven teh je tu tudi c. k. vodstvo žandarskega urada, oddelk c. k. finančne straže, notárstvo, pošta, komisarstvo za vo-

jaško priprego, lotrija, velika prodajavnica tobaka in štampeljna, opravišstvo graške in teržaške asekuracije, zastavnica, od ormožkega grajšaka ustanovljena bolnišnica za uboge in slovensko-nemška vsakdanja in nedeljska farna šola. Cerkev mestne fare (župe) pri sv. Jakobu, kamor je pridruženih 11 kmečkih občin z 2700 prebivavci, je bila izprva stranska kapela, že v letu 1271 po starogotiški osnovi zidana. Sedanjó podobo je dobila po blagodarni pripomoči slavnih križnikov; v letih 1832 in 1849 pa je bila popravljena in ozaljšana. Župnik z enim kaplanom opravlja duhovno službo. K ti fari se prištevá tudi v letu 1611 zidana podružnica sv. Janeza Kerstnika na Hlumu, ki stoji na visokem mestu lepe vinske gorice, od kodar se odpre kaj krasen pogled krog in krog. Po prizadevanju gosp. kaplana Petra Poliča se je napravila tu tudi šola, ki pa le malo učencov in učenk šteje.

Leta 1495 je Jakob Sekely, od kralja Matjaža Korvina za doljno Štajarsko postavljeni deželni poglavar, v Ormožu v pripomoč duhovnemu pastirstvu samostan za Franciškane sozidal, ki pa je leta 1786 spet nehal biti. Sled tega samostana se nahaja le še v podertijah olarije, ktere se kaj gerdo priležejo mestu.

Posebnega pomina vreden je ormoški grad, kjer je nekdaš komturija nemških križnikov bila, sedaj pa je lastnina gospoda Franca Pauer-a viteza Friedauskega, ki komaj 24 let star se je podal na pot po širocem svetu, je veliko skušil, in z mnogimi vednostmi obdarovan prišel domú. Iz grada se lepo vidi okoli, vert pa je ozaljšán z dolgimi verstami košatih lip; tudi murv je tu veliko zasajenih. V gradu je c. k. okrajna sodnija z davkovsko vradnijo; tu sem pride tudi prihodnja okrajna gosposka. Če je imel kdo kaj pri okrajni sodni ali pri davkovski vradni opraviti, ni v slovenskem jeziku nikdar drugač rekel, kakor „jaz grem v grad ali v grajšino“. Nekdanja grajšina ormoška je imela obširno politično sodno oblast z veliko podložnimi kmeti.

(Dalje sledi.)

Novičar iz austrianskih krajev.

Iz Pole v Istrii 8. aug. Toliko zaželjeni dež, ki krog in krog krepča žejno zemljo, se tudi pri nas že en teden vsaki dan pripravlja, — pa Bogu bodi milo! da ostaja vedno le pri pripravljanju. Da taka nezmerna suša je zaterla vso rast in da pri nas ne bo olja ne vina, je pač žalostna resnica. Krompirja imamo nekaj malega, pa je zlo drobán.

Iz Krajna 16. aug. * Ni davnej, kar se je v naši okolici nesreča zgodila, da se je otrok, ki so ga samega v hiši pustili in je po tléh plezal in do škafa z vodo priplezal, se v škaf na glavo prekucnil in v vodi utonil. Pretekli šmarni dan se je enaka pa še huja nesreča pri nas v Krajni zgodila. Vsa hiša gré ob devetih v cerkev; domá ostane pri poltretje leto stari deklici le stara mati. V kuhinji napravi ogenj in posadí deklico na ognjišče; v tem pa gré k peku iz hiše in pustí otroka samega na ognjišču. Al je kaka iskra doletéla nesrečno deklico ali se je kak drugač njegovo oblačilice unelo, ne vémo — to pa je gotovo, da je revče zgorelo! Koli-kokrat so bili ljudjé že vendar svarjeni zavolj nemarnosti z majhnimi otroci, pa vse nič ne pomaga! Potlej je jok in stok, ko je že prepozno, — pred pa je nečimernost in nič kakor le gerda, gerda nečimernost! Stariši! vi hočete, da bi vaši otroci pamet imeli, — kako! ker je samí nimate nič.

Iz Ljubljane. God (24. rojstni dan) Nj. veličanstva presvitlega cesarja Franc-Jožefa je bil včeraj z veliko cerkveno slovesnostjo obhajan. Strel topov je že ob petih zjutraj z visocega grada oznanoval krog in krog

pega delati, se ne spodobi nobenemu poštemu človeku, naj manj pa učitelju, ki ima izgled biti vsi svoji okolici. Prilizovanje je ostudno vsacemu, zlasti če je namen prilizovanja drugemu jamo kopati, v katero sam lahko pade.

M.

Ozir po svetu.

Potopisne čertice iz Petrograda.

(Dalje.)

Neva, odtok ladogaškega jezera, je velika reka, pa ne velike deličave, ktera se eno miljo pred svojim iztokom v čvetero velicah in v več manjših strug razliva, ktere so lepemu arhipelagu podobne, s ktere se očem razgerne krasota Petrograda tako zanimivo, da se je človek nagledati ne more.

Da so reke mestom v veliko rečeh neizrečeno koristne, je gotova resnica; ravno tako je tudi Neva na nje bregovih sozidanemu stolnemu mestu v velik dobiček. Po nji se vozi iz notranjih dežel rusovskega carstva vse, česar Petrogradčani za se in za svoje domače živali potrebujejo, to je, živež, klaja, obleka itd. Po nji se pripeljejo v Petrograd naj lepši obertniški izdelki iz ptujih dežel, po katerih rusovski velikaši radi segajo; ona napaja Petrogradčane z merzlo in bistro vodo in jih zaklada z mnogoverstnimi žlahnimi ribami, ktere Rusi prav veliko obrajtajo, in ktere se pri njih obedih prav pogostoma narajmajo. Ona opravlja, kamor zadene, najnižje hišne opravila, opére kar je umazanega, čedi in snaži, kar je zanemarjenega, naj je na ulicah, straniših, podzemeljskih zlebovih ali družih nečednih krajih. Nihče se ne more čuditi, da je Neva pri Rusih vsakdanja govorica, kjer se od nje koristi in hvale ravno tako pogostoma pripovedovati sliši, kakor pri mornarjih od morja, ali pa pri Egipčanih od blagodarnega Nila. Vendar ni Petrogradčanom vselej po volji; Neva jim včasih tudi težave in britkosti napravlja, posebno takrat, kader se čez svoje bregove razlije in jim verte potopí in hiše poškodje, in vse, kar imajo, pokončati žuga, česar pa ni samo Neva kriva.

Le škoda, da jo ojstra zima skoraj polovico leta v svoje ledene spona zakuje, da se ne more kreniti, ne na eno, ne na drugo stran, in le šest mescov oblagodaruje Petrogradčane s svojimi obilnimi darmi. Še le mesca aprila, malo kadaj mesca sušca, se toliko ogreje, da jame nje ledena odeja pokati in se naprej pomikati. Te dōbe Petrogradčani neizrečeno teško pričakujejo; in ko se začne ledene ploše naprej pomikati, da se tam pa tam pokaže ledú prosta Neva, začne topovi s terdnjave grometi in prebivavcom zaželjeno pomladansko veselje oznanovati. Zdaj stopi, naj je podnevi ali ponoči, poveljnik terdnjave v slovesni obleki in v družbi svojih oficirjev v krasno ovenčan čolneč, ter jadra na uno stran reke proti carski palači. Zajme v lep in velik kristalnast kozarec bistre vode iz Neve, da jo caru, kakor prvi pomladanski dar, daruje in mu naznani, da je zimska sila odjenjala, da se bo kmali vesela plavba na Nevi osnovala, ter mu pokaže prvo barkico na bregu, v kateri se je srečno čez Nevo pripeljal, in mu podá kozarec vode, ktere car na zdravje stolnemu mestu izprazne. To je pač nar dražji požir vode, kolikor se je na zemlji popije, — car mu namreč kozarec po stari šegi z rumenimi zlati napolnjen nazaj podá. Ker so pa kozarci od leta do leta več prihajali, je moral car o tem času tudi več vode popiti, in vedno več rumenjakov plačati, zato je bilo poslednjič sklenjeno, poveljniku v kozarec le 200 zlatov za podarjeno vodo vložiti. Pač cesarsko darilo za kozarec vode!

Zdaj so oči Petrogradčanov le na Nevo obrnjene, kadaj da bo vès led po nji splaval. Posebno kupci se prave odmeke veselí in jo željno pričakujejo, ker se po

vodi marsikterega obertniškega dobička nadjajo. Delavci in tesarji si veliko zaslužka pri popravljanju mostov pridobiti mislijo. Tudi imenitne Rusinje tega časa kaj serčno želé, ker véjo, da, če led na Nevi in kronstadskem zalivu zgine, prijadra neutegoma dovelj ljubeških bark z blagom nove šege iz Pariza, po katerem že pol leta hrepené. Ravno tako se tudi bukvarji in vsi ukaželjni veselé, zdaj zvéditi, kaj je v Evropi čez zimo v raznem slovstvu beli dan zagledalo. Domači betezni kakor tudi po domu zdihajoči ptujci ne morejo dnéva odmeke pričakati, ob katerem gredó ti v svojo zaželjeno domovino, uni pa v od zdravnikov nasvetovane toplice v ptuje kraje zgubljenega zdravja iskat. Ta čas je le ena govorica v Petrogradu: ali se bo led na Nevi véliko nedeljo, ali pa véliki ponedeljek otajal, in zastran tega ali unega dné se tudi marsikaka velika stava napravi.

(Dalje sledí.)

Ozir po domači.

Ormož na Štajarskem.

(Dalje.)

Mestice, v nizki pa vendar zračni dolini ležeče, se popotniku, ki pride od zahodne strani od Velke nedelje, zavolj mnogih vertov in drevés, za kterimi so hiše večidel skrite, očituje bolj kot veliko povértje kakor utverjeno mejno mestice. Na južni strani se vije šumeča Drava, ktera je višje gori že več sto oralov rodovitne zemlje spodkopala, kjer so sedaj otoki za spašnike, in tudi ormoške verte spodkopati žuga; na desnem bregu Drave se razprostirajo veliki horvaški gojzdi, za kterimi dalje zad se dvigujejo grajšine horvaških plemenitažev. Od severja gledajo lutomerške gorice in njih nižine s krasnim Humom ponosno na ormoški grad; proti izhodu pa leži veliko polje, med kterim se tihe vesice dvigujejo in množica cerkvenih stolpov popotniku naznanuje pobožnost tukajšnih stanovavcov.

Naj lepši pogled krog in krog je iz severne višave Dobravske. Z rajskim občutjem se navdaja tū človeško serce! Nikdar ne bom pozabil veselih ur, ki sem jih tū doživel, in rêči smém: kdor se truda spočiti in v naravni lepoti razveseljovati hoče, vaj pride v Ormož!

Ormožani so večidel slovenskega rodú. Obleka njih skriva sicer Slovenca, ki pa se prvi hip pokaže, če tudi nemški govori, ker, kakor vsi Sloveni, nemški jezik po slovenski zavija. Živež jim daje zraven navadnih rokodelstev, s kterimi se pridno pečajo, posebno kmetija in vinoreja in pa kupčija s temi pridelki; veliko jih živi tudi od tega, da velikim nogradnikom služijo za lonarje. Želeti bi pač bilo, da bi, kakor v bližnji Horvatií, tudi tukaj lastniki stanovali sami v vinogradih. Marsikteri forint si zasluži Ormožan tudi z vožnjo žita in poslednji čas tudi z vožnjo vina, ki pride iz Horvaškega in Ogerskega tū sem, in se od tod do železnice v Rače vozi. Po vodi pa je kupčija velika z dilami, tertnimi količi in mnogo drugo leseno robo v daljno Slavonijo in celó v podonavske knežije. Več kakor marsikteri drugi kraj terpi Ormož od vkvartiranja, ker pogostoma marširajo vojaki skozi to mestice.

Kratkočasnosti velicah mest se vé da ne smeš iskati v Ormožu, ki pa stoterno nadomestuje ono pomanjkanje z veseliciami krasne narave zlasti v preprijaznih goricah, kamor gostoljubni Ormožani radi zahajajo in svoje znance in prijatle sabo jemlejo. Radi pa tudi obiskujejo bližnji horvaški Koliben in Brod, zlasti one gostivnice, v kterih se je dober kup dobro vince pilo in so se pečene piške jéle, zraven pa se pristo-narodne šege in navade naših sosedov ogledovale. Tudi v Velko nedeljo, kamor je komaj pol ure hodá, pridejo večkrat pokusit kak poliček dobrega vinca.

Druge jame so tudi okol Mosta (Sv. Lucije), mislim, da ne bilo bi slabo, ako bi Tominci gosp. dr. Schmidel-na prosili, da bi enkrat, ko pride na Kras, tudi na Tominsko poskočil, geognoziško ogledavat tamošne kraje. Al naj bi šel naš gosp. Dežman, kustos ljubljanskega muzeja, jih pregledat. — Ko se gré iz Tomina na Most se vidi, poprej ko se v majhno vas Modrej pride, velika pečina „Pod ključem“; na sredi nje je železen klep, kamor so v starih časih, ko je dolina še pod vodo bila, čolne privezovali, pridši iz Bucevice in iz Sela. Modrej na levi, Modrejce na desni strani Soče ste dve stare vasi, in tamošni prebivavci pravijo, da tamo je ležalo staro mesto Noreja. Sem celó slišal, da pri oranju njiv so tam že večkrat stare reči: železno orodje, kamne itd. našli. To bi bilo kaj za našega gosp. prof. Terstenjaka.

Drug zanimiv kraj Tominskega so Nemške rove (Deutschgereuth), dve vasi blizo krajske granice na izhodu. Prebivavci so prišli, kot naselniki, iz Tiroljskega ob časih nemškega cesarja Maksimiliana I.

Stanovavci tū terdijo svoje stare šege; med seboj govorijo svoj lasten jezik, ki je mešanica iz nemškega in slovenskega, in kterega ne razume, kdor ni njih rodovine; skor v vsaki besedi imajo š; zajcu, postavim, pravijo špringelc ali hauše; kolovrat je hašpelj, voda je baušer itd.; z drugimi ljudmi govorijo pa tudi slovenski, š se pa vedno sliši *).

Ob prvih časih svoje naselbine so imeli nekatere privilegije: imenovali so se plemeniti (žlahni), smeli so svobodno loviti (jagati), oroženi biti, in desetina pri njih ni bila taka, kakor pri drugih. Alscasoma so jim tominski grofi te pravice odvzeli. Ivan.

Ozir po svetu.

Potopisne čertice iz Petrograda.

(Dalje.)

Rusi porabijo vsako leto veliko ledú pri svojem gospodarstvu. Vsako pijačo hladijo radi z ledom, vživajo radi vledene sladčice, ki se skoz celo poletje na ulicah na prodaj ponujajo, in pijó ne le ledéno vodo, ledéno vino, ledéni ól, temuč tudi ledéni čaj, v kterega, namesti sladkora, devajo kosčike ledú. Njih kratko pa grozno vroče poletje bi pokvarilo vse njih jedila, ako bi jim zima obilo ledú ne ponudila, s kterim poleti varujejo jélo in pílo gnjilobe. Ledéni hram (klet) mora tedaj na Rusovskem skor vsaka hiša imeti, v mestih ravno tako kakor na kmetih. V Petrogradu samem je blizo 10.000 tacih hramov. Za vsak hram se potrebuje kakih 50 voz ledú; mesarji, ribčarji, kvasarji pa imajo tako prostorne hrame, da po več sto vóz ledú va-nj gré. Posebno veliko ledú pa potrebujejo olarije in žganjarije, tako, da se smé reči, da naj manj 500.000 voz ga samo za nje iz Neve vsako leto izvozijo.

Nevini led je navadno poldrugi do 2 vatelja debel, sekajo ga na enakomerne štirivoglate kose. Ko leží na snegu, je lepo zelen, terd, brez razpok. Mikavno je viditi, kadar ga lomijo kakor skale v velikem rudniku.

V hramih skladajo en kos na družega, na obéh stranéh pa ga zložé v velike zidove. V tem ledénem zidovju napravijo potem omare in police, kamor postavljajo meso, mleko itd. Tako ravnaajo z ledom pri velicah dobro gleštanjih gospodarstvih. Navadna národna šega pa je, velike kose ledú nametati v hram, potem ga z betom razbiti na drobno in ga po vsih kotih terdo zatla-

*) Na Tominskem pravijo šivarici (Schneiderin) škinja; — namesti govoriti rečejo večidel marnjati. Ste li te besedi naše? (Marnjati, marnovati je znana slovenska beseda; „škinja“ še nismo slišali. Vred.) Pis.

čiti. Na to vižo ostane led še bolj stanovit, ker zdrobljeni kosci kmali spet zamerzajo skup.

Otoki Neve, na kterih je petrogradsko mesto sozdano, so zlo plitvi; tako da nobena hiša ne stoji višje kakor za 12 do 14 čevljev nad navadnim stanjem morja. Če se tedaj Neva ob povodnjih za 15 čevljev naraste, je že celo mesto pod vodó, — če pa se voda vzdigne za 30 do 40 čevljev, potopí celo mesto. Zaliv finiškega morja se razteguje s svojo naj večjo daljavo naravnost od Petrograda proti sončnem zahodu, od ktere strani žugajo naj huji viharji, ki tedaj valove morja naravnost v mesto ženó.

Ker pa se Neva ravno pri Petrogradu v morje izteka, žene svojo vodo ravno unim morskim valovom nasprot, — vsak si lahko misli, v kakošni nevarnosti je Petrograd, ako zadene sila morja s silo Neve skup. Nadloga povodnji je tū nepopisljiva. Še so v žalostnem spominu tisti dnevi leta 1824 mesca listopada, ko je Petrograd potopljen bil. Huje povodnji, kakor te, niso doživeli še Petrogradčani; po vsih ulicah se na hišah še zde vidijo znamenja, kako visoko je prikipela voda. Skozi oknja je derla v višje hiše, in veliko majhnih lesenih je polagoma vzdignila od tal, da so plavale kot barke Noetove po Nevi. Po visocih drevesih, na ulicah zasajenih, so sedele cele trope ljudi, kakor vrabci, ki prehitani od valovja, so zbežali na drevje. Naj huje je pa to bilo, da nihče ni mislil, da mestu tolika nevarnost žuga, ker brez posebnega šuma in hruma se je razlila voda po njem 17. listopada. Veliko hiš je še le drugi dan se poderlo, ko je povodinj jenjevala. Se vé da silne močirnosti ni bilo po nobeni viži iz hiš spraviti, in da je potem veliko ljudi zbolelo in so se izcimile hude kužne bolezni, ki so terpele več tednov. (Konec sledí.)

Starozgodovinska drobtinčica.

V fari Černomeljski nad selom Rožancem je neka sloka ali žlota obdana s kamnitim gričem tako, da se le od juga v njo prispeti zamore. V dnu na steni, ki je proti izhodu obrnjena, je sledeči napis:

DIM

PPP. AELII. NEPC S. E.
PROCVLVS. E. FIRMINVS.
PRO. SALV. VASVORVMOV.

Misliti bi se tedaj smelo, da so imenovani trije rimski vojskovodji v boju proti Slovanom s svojimi vojaki v beg pognani, v tem kraji skrivši se, si življenje rešili in naj večemu božanstvu Perunu v zahvalo za-se in za svojih rešenje ta spominek postavili. Kobe.

Nove slovenske bukve.

„Oče naš in deset božjih zapoved“, razložil Alban Stole, poslovenil Anton Oliban. V Ljubljani natisnil in založil Jožef Blaznik.

Ni davnej, kar smo priporočili bukvice z enakim naslovom, ki jih je poslovenil gosp. Malavašič. Danes priporočamo gosp. Olibanove, velike hvale vredne. „Pa, kako to, da dva gospoda sta se lotila enih bukve? — bo marsikdo vprašal, ki obéh bukvic ni vidil — si bote pač ena drugi navskriž“. Al temu odgovorimo, da ni tako. Omenjene knjižici nimata druge enakosti, kakor da obé imate edini naslov „Oče naš“, in da obé ste poslovenjene, al una je po dr. Anibasu, ta po dr. Stolcu, v uni (Malavašičevi) je popisana ena povest, ki seže od začetka do konca bukvic in je razdeljena na več oddelkov, kterih zapopadek se vjema s prošnjami Očenaša, — ta (Olibanova) je polna malih povestic in naukov, ki spadajo v 5 prvih očenašnih prošinj, v deset bežjih zapoved in v še več družih premišlje-

z dov, bi gotovo zboljšali zrak in bi povzdignili rodovitnost zemlje, ktera tudi po štepah ni peščena. Po starih pripovedkah so tu nekda veliki gojzdi bili; kar pa so ti zginili, prepeka poletno solnce goličave tako, da vsa trava zgori.

Pridelki žlahnega sadja, smokev, mandeljnov, maruna, kaper, oljke, lavora in vina naklonijo Krimčanom precej dobička. Vino so tu sicer že v starih časih pridelovali, ali zboljšala se je vinoreja še le potem, ko je Potemkin veliko ogerskih tert ondi zasadil; leta 1840 so že imeli 12 milionov tert in v letu 1851 so pridelali 93.200 veder vina. Vino, ki ga knez Woronzov na goricah okoli Ai-Danala prideluje, je nek tako žlahno, da ga tudi naj bolje šampanjsko ne prekosí.

Več še kakor goveje živine imajo ovác v severnih štepah; dobro znane po svetu in od kupcev veliko obrajtane so ovčje kože, ktere pod imenom krimskih kož tudi v naše kraje na prodaj pridejo. Iz Azije tu sém zaplozenih dromedarov, kamelam zlo podobne živine, se dosti nahaja na Krimu; Krimčani ž njimi tovorijo, pa tudi vozijo. (Dalje sledí.)

Ozir po svetu.

Potopisne čertice iz Petrograda.

(Konec.)

Neva je pri svojem iztočju ravno tako bistra, kakor pri izviru. Res je, da nevajenemu se spervega ne prileže nje okus, zato jo Rusi tudi z vinom in rumom zmešano pijó. Toda človek se je kmali privadi in jo več obrajta, kakor marsiktero drugo. Petrogradčani so vselej veseli, po popotvanji domú pridí, da se zopet Neve napijó. Od nje se celó pripoveduje, da si je dajal car Aleksander vode iz Neve v steklenice natakati, in za njim, koder je potoval, pošiljati. Za umivanje je ravno tako obrajtana, in tukajšni Angleži enoglasno lepo beloto svojega perila le vodi iz Neve prilastujejo.

Le škoda, da nima Petrograd nobene štirne, in še celó žlebov ne, po katerih bi se voda iz Neve v hiše napeljevala, zakaj gotovo bi marsikteri mestjan cel del Nevine struge, ktera mu ni po volji, rad odstopil, če bi le štirno na kakem všečnem kraju imeti zamogel, da bi mu dotekalo dovelj vode. — V studencih pa, ki so v mestni okolici, je tako slaba voda, da ni za piti, izvira pa večidel iz močvirnih tal, in ji pravijo „črna studenčnica“.

Vsa voda, ki je mesto potrebuje, se mora le v Nevi zajemati. Zato pa imajo Petrogradčani v svojih hišah vodne sode, v ktere nalaš za to vdinjani voznik vodo vozi in tovari. On in njegovo kljuse imata z vodo celi dan dovelj opraviti. Revniši prebivavci pošiljajo pa svoje ljudi po njo na breg Neve, kjer jo z dolzimi korci v svoje verče zajemajo, in kakor naši kočijaži, domú tovorijo. Premožniši imajo pa svoje lastne zajemališča, kjer se voda v majhnih hišicah iz reke tromba. Pozimi razne luknje v led vsekajo, v katerih se voda zajema in v bližnje iz ledú stesane korita vlija, da se konji napajajo. Vodnikarji z enim konjem in kapljivimi in škropivnimi sodi so žive podobe po petrogradskih ulicah. Po cele rajde jih stojí pri zajemališčih.

Na Rusovskem ne perejo perice nikjer drugej, kakor na bregu Neve, in sicer tako le: one pomakajo perilo v vodo in ga z gladkimi lopatami ali pa po koritu ploskajo. Tako prati se vidi pri vsih slavyjanskih narodih od Petrograda do Macedonije. Še celó pozimi perice pazijo in gledajo, da jim perilnice ne zamerznejo; uterjene Rusinje, naj zima in mraz še tako pritiska, so vse-skozi pri vodi, neutrudljive pri perilu; čeravno so od nog do glave več ali manj oledéne, jim ne pride na

misel modernjati zoper hudo zimo. Da se pa petrogradške gizdalinke s perilom ne vkvarjajo, se tako vé.

Še bolj ko perične šajke (plavi) so popotniku ribški čolnovi zanimivi, ki se jim „skadoki“ pravi. Vse kar lov, hranišče in prodajo rib zadene, je pri Rusih v naj boljšem redu, in zato so tudi povsod omenjeni skadoki napravljani. Čedne, lepo pomalane in krasno okinčane leséne hišice so, kakoršne se tudi na Labi in Alsteri vidijo. Napravljene so na plavih, ki so na bregu pripeti, na ktere se po bervih pride. Znotrej je prostor, kamor ribči suhe in nasoljene ribe obešajo. Sred hišice je dvoje svetih podob na steni obešenih s prižganima svetilnicama. Razun ribe sušiti in nasoljevati, imajo Rusi še to navado, da jih dajo zmerzniti. Pozimi se vidi dovelj omar okoli njih, ki so z zmerznjenimi ribami napolnjene. Na obéh stranéh omenjenega prostora v hišici ste dvé čedne izbi, ena za domačo družino, druga pa za goste, kamor hodijo radi frišni kaviar jést. Za hišico v vodi so velike shrambe (poltarji) za žive ribe, v katerih jih prav veliko množico hranijo, zakaj Rusi so jaki ribojedci.

Neva je sred mesta eno versto (rusovsko miljo) široka, in brez vsih nje znamenitih ovinkov, čez tri nemške milje dolga. Lahko se razume, kakošne razgraje pozimi pri neizrečeni zmerzlini nje ledovje v Petrogradu napravlja. Tukaj se dá ponoči sred mesta popotovati, kjer se človek tako zapušenega misli, kakor da bi bil na morskimi ledénih finiških samotah. Luči mu iz hiš le od deleč bleščé, luna in severna svetloba mu služite v razsvitljenje, kompas in zvezde so mu pa vodila. Kakor Petrogradčani ponočne veselice pozimi na ledu manj obrajtajo, kjer se pogostoma tatvine in umori primirjajo, tem raji jih poleti obiskujejo, kader se na Nevi brodarstvo oživí, ki ga Rusi med družimi veselicami naj bolj obrajtajo. Noči so prijetne in bistre kot ribje oko. Mesca junija in julija vse polno mergolí večih in manjših barkic po Nevinih bregovih, in življenje je tu ta čas tako prijetno, da vse kar veneške gondole le mikavnega imeti zamorejo, je le malenkost proti krasoti, ki jo Rusom Neva očituje.

Novičar iz austrijskih krajev.

Od Svetinj na Štaj. 31. augusta. V ti okolici so šolske preskušnje doveršene, ktere razun mnogih družih gospodov so počastili s svojo nazočnostjo tudi prečastiti gosp. dekan dr. Vogrin. Učencov je sicer malo, ker je tudi število duš te župnije majhno, in čudno! da se v družih krajih ljudstvo pomnožuje, tu pa pomanjšava, ker se posebno vinčarji v druge kraje preseljujejo iskajoč si Kalifornije. — S tem več jih je pa bilo v sosedni župnii pri sv. Nikolaju, kjer je preskušnja 28. t. m. vpričo častitega gospoda tehanta Petra Dainko-ta bila. Milo so nam otročiči v početku zapeli, zatem pa tak gladko in dobro iz keršanskega nauka in družih predmetov odgovarjali, da je veselje bilo slišati. Gotovo sta se morala gosp. katehet Matija Fric, in gosp. učenik skoz leto močno truditi, hvala jima! Zadnjič so nam učenci še eno prav ginljivo pesmico zapeli, zatem pa so bili z darili pohvaljeni. Dovolite mi pri ti priliki svoje mnenje zastran šolskih daril razodeti. Ne zdí se mi pravično, da z večimi talenti že od Boga obdarjeni se še s posebnimi darili obdarujejo; ne vém, da bi dobro glavo darila k večji marljivosti spodbadale, slabejši pa tudi ne bodo nagnane k pridnišemu prizadetju; veliko takih pa, ki niso morebiti nič slaběji od obdarovanih se obnašali, žalost njih nedolžne serčica presune, ko šolsko učilnico zapustijo. Nasledki taki niso dobri za nježno mladino. Al bi ne bilo bolj, da bi se med letom kaka knjižica darovala revnemu učencu, ki pa je lepega obnašanja in čeravno ni posebno bistre glave, pa se vendar pridno učí?